

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра англійської мови з методикою викладання

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Салата І. А.

«__» _____ 2021 р.

Реєстраційний № _____

«__» _____ 2021 р.

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Кваліфікаційна робота студентки
групи АНФ-м-16
ступінь вищої освіти магістр
спеціальності 014.02 Середня освіта (мова
і література англійська)
Пантелеєвої Валерії Олегівни

Керівник:

кандидат педагогічних наук,
доцент Гладка О. В.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОГО ЕТАПУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	6
1.1. Сутність та зміст поняття «дискурсивна компетентність».....	6
1.2. Психофізіологічні особливості учнів старшого етапу навчання	17
1.3. Порівняльна характеристика онлайн ресурсів та джерел для навчання іноземної мови.....	26
1.4. Організація процесу формування дискурсивної компетентності на уроках іноземної мови в умовах дистанційного навчання.....	36
Висновки до розділу 1	42
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	45
2.1. Методична розробка циклу уроків англійської мови для 11 класу за темою «Holidays and Tourism».....	45
2.2. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування іноземної дискурсивної компетентності старшокласників під час дистанційного навчання.....	76
Висновки до розділу 2	78
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

ВСТУП

Актуальність дослідження. У 2020 році країни усього світу були вимушені реконструювати та вдосконалити систему освіти, адже пандемія позбавила можливості учнів будь-якого віку здобувати знання у звичній для них формі. Україна не стала винятком, адже в один момент усі заклади освіти натрапили на невідоме раніше та багатьом зовсім не зрозуміле поняття – дистанційне навчання.

Кожному вчителю довелося відчувати себе у ролі учня і ознайомитися із основами сучасних технологій, засобів комунікацій та певних програм, які б тим чи іншим чином мінімізували погіршення якості навчання і допомогли не переривати процес здобуття та перевірки знань.

Для вчителів іноземних мов з'явилося нове завдання – знайти способи підтримувати постійний комплексний розвиток усіх мовних навичок та мовленнєвих умінь, необхідних учням. Окрім того невід'ємною частиною процесу навчання є формування компетентностей, важливих для всебічного розвитку учнів, що визначено Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, де окремо відзначено важливість формування дискурсивної компетентності, яка набуває все більшого значення на вищих рівнях володіння мовою, тобто на старшому етапі навчання [15, С. 183–184].

Саме тому в умовах дистанційної освіти процес формування вищезазначеної компетентності має бути чітко та ретельно спланованим, максимально адаптованим до освітніх умов та потреб учнів.

Особливості формування дискурсивної компетентності досліджували такі дослідники як Н. Алмазова, О. Кучерява, Т. Литньова, К. Лопата, І. Прокоп, які займалися питанням формування дискурсивної компетентності студентів ЗВО; Н. Головина, Т. Груша, А. Сікалюк, які працювали над вивченням особливостей формування дискурсивної компетентності у ЗСО; С. Гураль, Н. Коваленко, Т. Маслова, Н. Паршукова, Є. Шатурна, які досліджували роль

дискурсивної компетентності у вивченні іноземних мов та міжкультурній комунікації; О. Попова, К. Чикнаверова, які вивчали шляхи оволодіння дискурсивною компетентністю.

Питанням впровадження дистанційного навчання займалися такі науковці як С. Данилюк, Є. Долинський, І. Євстигнеєва, З. Звиняцьківська, І. Коберник.

Не зважаючи на те, що існують численні, хоча і фрагментарні, дослідження, присвячені проблемі формування дискурсивної компетентності учнів та особливостям дистанційного навчання іноземної мови, проблема формування іншомовної дискурсивної компетентності старшокласників в умовах дистанційного навчання залишається однією з найактуальніших у сучасній методиці навчання.

Це зумовило вибір мети, об'єкта, предмета та завдань дослідження.

Метою дослідження є дослідити особливості формування дискурсивної компетентності старшокласників в умовах дистанційного навчання та розробити методичні рекомендації для формування вищезазначеного феномена.

Об'єктом дослідження є дискурсивна компетентність як складова комунікативної компетентності.

Предметом дослідження є особливості формування дискурсивної компетентності у режимі дистанційного навчання на старшому етапі.

Мета, об'єкт та предмет дослідження зумовили необхідність вирішення таких завдань:

- 1) конкретизувати сутність та зміст поняття «дискурсивна компетентність»;
- 2) визначити особливості формування дискурсивної компетентності в учнів юнацького віку в умовах дистанційного навчання;
- 3) охарактеризувати основні платформи для роботи в умовах дистанційного навчання;
- 4) розробити цикл уроків із формування дискурсивної компетентності у дистанційному режимі навчання;

5) розробити методичні рекомендації щодо формування дискурсивної компетентності старшокласників в умовах дистанційного навчання.

Мета і завдання роботи визначили застосування наступних **методів дослідження**:

- критичний аналіз джерел (зокрема ретроспективне вивчення вітчизняного й зарубіжного досвіду) для обґрунтування особливостей формування дискурсивної компетентності старшокласників на уроках англійської мови під час дистанційного навчання;

- вивчення й аналіз наукової літератури з питання, що розглядається, для вивчення наявних підходів до вирішення проблеми дослідження;

- наукове спостереження процесу формування дискурсивної компетентності старшокласників в умовах дистанційного навчання;

- пробне навчання для розробки методичних рекомендацій для формування дискурсивної компетентності старшокласників на уроках англійської мови під час дистанційного навчання.

Практичне значення дослідження. Проведене дослідження може бути використано як посібник із теоретичними та практичними рекомендаціями для вчителів іноземної мови; під час підготовки до уроків зі старшокласниками у дистанційному форматі; а також під час написання статей із теми, курсових та кваліфікаційних робіт.

Результати кваліфікаційної роботи пройшли апробацію у вигляді тез на тему «Формування іншомовної дискурсивної компетентності старшокласників в умовах дистанційного навчання» на III Міжнародній науково-практичній конференції «Topical Issues of Modern Science, Society and Education» (Харків, 3-5 жовтня 2021р.).

Структура роботи зумовлена логікою дослідження і складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел (47 позицій). Загальний обсяг роботи складає 88 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОГО ЕТАПУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

1.1. Сутність та зміст поняття «дискурсивна компетентність»

За останні роки суттєво змінився підхід до процесу навчання: раніше головним завданням вчителя було озброїти учнів необхідними знаннями з того чи іншого предмету, а зараз важливою є практична цінність цих знань, наскільки вивчене у школі допомагає становленню особистості та вмінню застосувати отримані знання у реальних життєвих ситуаціях. Для досягнення цієї мети у методиці викладання іноземних мов введено поняття «компетентнісний підхід», що передбачає формування в учнів певних практичних життєвих компетентностей.

І. Родигіна вважає, що «однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти виступає практичне формування компетентності учнів. Визначення шляхів і механізмів цього формування ґрунтується на проекції ідей компетентнісного підходу на структуру, закономірності та реалії педагогічного процесу» [33].

Уроки іноземної мови, перш за все, мають відкривати учням нові життєві можливості та перспективи, навчаючи їх спілкуванню та вмотивовуючи, що мова – це механізм, особливості роботи якого потрібно розібрати та зрозуміти, а не просто систематично запам'ятовувати правила на граматичні часи.

Є. Долинський зазначає, що в основі спілкування учня та вчителя лежить комунікативний метод навчання та «одним з основних його прийомів є імітація ситуацій з реального життя, покликаних стимулювати студентів до активного говоріння. При цьому дуже важливо, щоб теми були актуальними, пов'язаними з повсякденним життям, проблемами що можуть зустрітись в професійній діяльності» [11].

Проте згідно з С. Савіньон, у першу чергу комунікативна компетентність - це спосіб опису того, що такого знає носій мови, що дозволяє йому ефективно взаємодіяти з іншими носіями. Такий тип взаємодії є, за своїм визначенням, спонтанним. Він вимагає щось значно більше, ніж знання лінгвістичного коду. Носій мови знає не лише, як сказати щось, але що саме та коли сказати це. Лінгвістичні риси такого «обміну» вплетені в культурологічний контекст, який містить роль спікера в певному контексті, ролі інших учасників і безліч невербальних засобів комунікації. І значно важливішим за знання граматичних правил певної мови є точність та влучність використання отриманих знань на практиці [46].

Як зазначає у свою чергу І. Гусленко, розвиток комунікативної компетентності передбачає, що для здійснення повноцінної міжкультурної комунікації у сучасному світі недостатнім є вміння читати, писати, говорити та слухати, а потрібно вміти також засобами іноземної мови здобувати країнознавчі знання з історії, географії, культури і т. д. та бути відкритим і готовим до спілкування із представниками іншої культури [9].

Ш. Амонашвілі звертає увагу на те, що сучасна концепція освіти, система навчання і виховання має орієнтуватися на виховання мислячої, націленої на вирішення проблем, готової до співпраці з іншими людьми, із достатнім рівнем знань, толерантною та соціально відповідальною людини [2].

Яскравим прикладом необхідності добору правильного підходу до навчання та розставлення акцентів у вивченні іноземної мови є уривок з роботи Ш. Амонашвілі, у якому він зазначає, що в його житті був учитель англійської мови, який вимагав знання алфавіту і завжди дуже ретельно його перевіряв, але нічому більшому дітей так і не навчив. Тут і полягає сутність того, що значно важливіше вийти зі школи із практичними навичками, умінням висловлюватися, орієнтуватися у мовленні та розумінням, для чого це потрібно і де отримані знання можна використати, а не просто із механічно закріпленим у пам'яті правилом чи алфавітом, практична цінність якого у реальній мовленнєвій ситуації дорівнює нулю [2].

В. Костенко відзначає, що «комунікативна компетентність означає те, що кожному висловлюванню притаманні свої правила, які підпорядковуються загальним правилам граматики, і засвоєння яких забезпечує спроможність використовувати мову в процесі комунікації. Суть комунікативної компетентності розкривається через прагматичний, дискурсивний та інформативний компоненти» [18].

Враховуючи вищезазначене, комунікативна компетентність – це здатність розуміти та використовувати мову для спілкування на достатньому рівні в автентичному іншомовному соціальному середовищі.

Багато уваги у науковій та методичній літературі було приділено складовим комунікативної компетентності. Згідно із О. Жарко, комунікативна компетентність у широкому значенні складається з мовної, мовленнєвої, соціокультурної, соціолінгвістичної, дискурсивної та стратегічної компетентностей [14].

Мовна компетентність передбачає розуміння та використання лексики, граматики, пунктуації, правопису, синтаксису. Мовленнєва має за мету розвиток сприймання мови на слух, читання, письма та говоріння.

Соціолінгвістична вимагає усвідомлення соціальних правил мови (формальність, ввічливість і т. д.), невербальної поведінки, культурних відсилок (ідіоми, усталені вирази, фонові знання), а соціокультурна – знання про національні риси народу, історію, культурну спадщину, традиції країни мови, що вивчається.

У свою чергу стратегічна компетентність передбачає використання різноманітних технік, щоб подолати певні мовні прогалини, планувати та оцінювати ефективність комунікації, досягати вільності у володінні мовою, видозмінювати текст відповідно до аудиторії та мети.

Дискурсивна компетентність містить у собі розуміння того, як пов'язувати між собою мовні одиниці для утворення логічного зв'язного мовлення.

Окрім вищезазначеного важливо відмітити, що дискурсивна компетентність також передбачає знання різних типів дискурсів і правил їх побудови та вміння інтерпретувати їх відповідно до комунікативної ситуації і продукувати ці дискурси, враховуючи екстралінгвістичні особливості ситуації спілкування, ролі учасників комунікації та способів взаємодії співрозмовників [24].

Доречним є зазначити, що основою поняття «дискурсивна компетентність» є поняття дискурсу.

Згідно із Оксфордським словником англійської мови слово «discourse» означає: «довге та серйозне обговорення певної теми в усному чи письмовому мовленні» [45].

У словнику Кембриджу дискурс визначається як «усне або письмове спілкування» [42].

Словник Вебера визначає дискурс як «формальна, впорядкована та зазвичай розширена передача думок стосовно якоїсь теми» і як «модель організації знань, ідей та досвіду, що укорінені в мові та її конкретних контекстах» [44].

О. Кибрик визначив дискурс як єдність процесу мовленнєвої діяльності та її результату, тобто тексту. У складі дискурсу текст виступає як складова частина. Текст – статистичний об'єкт, що з'являється в ході мовленнєвої діяльності. Це може бути письмовий текст, тобто послідовність графічних символів, а може бути і усний текст – акустичний сигнал, який може бути зафіксований, наприклад, на магнітному носії. Дискурс, окрім самого тексту, містить також процеси його створення та розуміння, що розгортаються в часі [16].

С. Гураль та Є. Шатурна стверджують, що для теорії та практики навчання іноземних мов важливим є розуміння дискурсу як складного мовленнєвого твору, що не обмежується рамками конкретного висловлювання, а володіє певними екстралінгвістичними параметрами, такими як: той, що

говорить, той, що слухає, їх особистісні та соціальні характеристики, інші аспекти соціальної ситуації [8].

I. Євстигнеєва розглядає дискурс як двонаправлений процес (з позиції автора та реципієнта), а дискурсивну компетентність – як здатність здійснювати цей процес і таким чином розуміє дискурсивну компетентність як здатність кодувати та розкодувати інформацію за допомогою іноземної мови з її лексичними, граматичними, синтаксичними нормами, а також беручи до уваги стилістичний, жанровий, соціокультурний, психологічний та емоційний фактори, використовуючи засоби когезії та когеренції для досягнення комунікативної мети [13].

Розглянувши поняття дискурсу більш детально, можна зробити висновок, що ця базова складова дискурсивної компетентності за сучасними дослідженнями містить значно більший перелік функцій та елементів, ніж вважалось раніше. Воно більше не ототожнюється лише з поняттям «текст», що таким чином розширює саме поняття дискурсивної компетентності у складі комунікативної та підкреслює великий обсяг навичок та умінь, які передбачаються у процесі формування дискурсивної компетентності.

Неоднорідність та багатокomпонентність дискурсивної компетентності підкреслює також і С. Данилюк, яка зазначає, що дана компетентність «ґрунтується не лише на знанні мови, необхідному для створення й розуміння текстів, але також передбачає знання складних чинників, які виходять за межі тексту (наприклад, вплив на текст сучасних ІКТ)» [10].

За Є. Шуманом, дискурсивна складова комунікативної компетентності означає якість використання мовних умінь та навичок у мовленнєвій діяльності, коректність та правильність говоріння та письма іноземною мовою, логічність та інформаційну насиченість висловлювань, що також означає повагу та розуміння чужої культури [40].

Отже, згідно визначення автора, дискурсивна компетентність, представляє собою вміння учня розуміти і самостійно створювати коректні та

граматично правильні логічні та зв'язні висловлювання як в усній, так і в письмовій формі, враховуючи особливості іншомовної культури.

Н. Саєнко стверджує, що дискурсивна компетентність – це «здатність студента застосовувати певну стратегію з метою конструювання та інтерпретації тексту». А головною сутністю та завданням даної компетентності є вивчення специфічних характеристик письмових і усних текстів і тактик мовленнєвої поведінки [35].

Формування дискурсивної компетентності у школярів починається із самого початку навчання, адже на уроках іноземної мови вони вчать грамотно висловлювати свої думки спершу на елементарному рівні і поступово ускладнюючи граматичні структури та змістовність відповіді. До 11 класу учні мають володіти мовою на достатньому рівні для вільного висловлення своїх думок як в письмовому, так і в усному вигляді.

У підручнику університета Гранади Ф. Тружильо [47] визначає дискурсивну компетентність як здатність учня впорядковувати речення, щоб створити послідовне (когерентне) висловлення певною мовою. У її склад входять знання та здатність контролювати порядок речень з позиції:

- 1) теми/фокусу;
- 2) того, що дано, а що нове;
- 3) «природньої» послідовності, наприклад, темпоральної;
- 4) причини та наслідку;
- 5) здатності структурувати та управляти дискурсом з позиції тематичної організації, когерентності та когезії, логічного порядку та стилю;

б) дизайну тексту: знання основних параметрів побудови тексту в тому чи іншому іноземному суспільстві за такими параметрами, як, наприклад:

- як інформація структурується у реалізації різноманітних макрофункцій (опис, розповідь і т. д.);
- як розповідаються історії, анекдоти, жарти і т. д.;
- як вибудовується офіційна промова (в суді, на дебатах і т. д.);

- як викладаються, підписуються та оформлюються офіційні тексти (есе, формальні листи і т. д.).

Таким чином, автор розглядає дискурсивну компетентність як здатність розуміти, створювати та розвивати форми мови, які є довшими за речення (історії, розмови, листи) з відповідною когезією, когерентністю та риторичною організацією, щоб комбінувати висловлювані ідеї.

Основами, на яких ґрунтується формування дискурсивної компетентності А. Сікалюк, Т. Груша вважають наступні:

1. «Дискурс посідає центральне місце в системі навчання міжкультурної комунікації.
2. Навчанню має передувати добір типів дискурсів.
3. Ознайомлення з конкретним дискурсом має базуватися на аудіовізуальному уявленні, за допомогою якого презентується автентична комунікативна ситуація, комуніканти-представники іншої культури, їх мовна та немовна поведінка.
4. Набуття навичок творення / сприйняття дискурсу» [36].

Також науковці запевняють, що головним завданням вчителя є навчити учнів не механічно запам'ятовувати різноманітні тексти, а саме навчити створювати власні відповідно до мовленнєвої ситуації та необхідного типу дискурсу. Для успішного проведення вербальної комунікації потрібно звертати увагу на «навколишній світ (умови спілкування), комунікативний соціолінгвістичний аспект, типи дискурсів (побутовий, культурологічний, освітній), мовленнєву діяльність адресанта, повідомлення, мовленнєву діяльність адресата» [36].

У свою чергу Н. Алмазова розглядає дискурсивну компетентність як здатність ідентифікувати різноманітні види комунікативних висловів, а також будувати зв'язні, цілісні та логічні вислови різних функціональних стилів, що передбачає вибір лінгвістичних засобів в залежності від типу висловлювання. На її думку, лінгвістична компетентність містить у собі:

- уміння розпочати розмову;

- уміння змінити тему дискусії та напрямок діалогу;
- уміння ввічливо «увійти» в полілог;
- уміння завершити діалог і т. д. [1].

Авторка стверджує, що компетентність такого роду передбачає і такі компенсаторні тактичні уміння, як:

- уникнення складнощів, здатність висловлюватися в рамках своєї лінгвістичної компетенції;
- використання перифраз (наприклад, «something I can pour tea in» замість «a cup»);
- використання синонімів;
- використання «мови тіла» (жестів, міміки і т. д.);
- звертання до співрозмовника із проханням повторити чи пояснити сказане [1].

На думку О. Кургаєвої, дискурсивна компетентність передбачає здатність учня здійснювати ефективну міжкультурну комунікацію, включатися у дискурс іноземною мовою, беручи до уваги аспект іншої культури, реалізовувати ділове спілкування у професійній сфері у своїй країні та за кордоном [19].

Н. Коваленко звертає увагу на те, що багатьма дослідниками дискурсивна компетентність вважається однією із найбільш важливих при навчанні іноземної мови, через яку реалізуються інші компетентності. Пояснює це Н. Коваленко тим, що останнім часом теорія дискурсу, або дискурс-аналізу, привертає все більше уваги зі сторони спеціалістів з викладання іноземної мови. Довгий час поняття «дискурс» сприймалося як синонім до поняття «текст». У сучасній комунікативно направленій освіті відбувається перехід від формування текстової компетентності (формування вміння сприймати та породжувати текст) до формування дискурсивної компетентності [17].

Якщо розглянути дискурсивну компетентність більш розгорнуто, то можна виділити декілька її складових. За дослідженнями О. Попової дискурсивна компетентність складається з наступних компонентів:

- стратегічний – той, що передбачає вміння суб'єкта мовлення усвідомити свій комунікативний намір і спланувати комунікативну подію;

- тактичний – представляє собою вміння проаналізувати комунікативну ситуацію й відібрати адекватні їй та оптимальні для реалізації комунікативного наміру засобу та способу;

- жанровий – містить в собі вміння організувати дискурс у відповідності до канонів певного жанру, обраного для досягнення комунікативного наміру суб'єкта в заданому екстралінгвістичному контексті;

- текстовий – передбачає володіння вмінням організувати послідовність речень таким чином, щоб вони склали єдине ціле – зв'язний текст з усіма характерними йому властивостями [31].

Кожен компонент дискурсивної компетентності пов'язаний із наступним та попереднім, вони працюють у комплексі єдиним механізмом.

О. Кучерява вважає, що «занурення студентів в активну дискурсивну діяльність вимагає створення на лекційних і практичних заняттях таких ситуацій, які б спонукали студентів до спілкування, висловлювання власних думок у письмовій формі» [21].

Т. Маслова також підкреслює, що «вміння породжувати дискурс – зв'язне усне або письмове повідомлення – містить у собі здатність використовувати та інтерпретувати форми слів та їх значення, організувати мовний матеріал у когерентний (зв'язний) текст та оперувати засобами когезії для забезпечення єдності між різними думками в тексті» [25].

З іншого боку, дискурсивна компетентність розглядається деякими дослідниками, включаючи К. Лопату, також з позиції трьох наступних аспектів:

1. Мотиваційний аспект передбачає наявність в учня здатності до оволодіння мовою, та означає готовність до використання дискурсу. Поданий аспект складається успішно у випадку, коли на заняттях забезпечена максимальна зацікавленість учнів.

2. Когнітивний аспект передбачає знання правил мови, що вивчається та специфіки її дискурсу. Даний аспект знаходить своє відображення у вивченні нової лексики та граматичних явищ мови.

3. Діяльнісний аспект представляє собою творчу реалізацію учнів різноманітних умінь дискурсивної компетентності [23].

Для успішного формування дискурсивної компетентності, на думку Н. Паршукової, потрібно дотримуватися низки основних, або базових, положень, до яких відносяться наступні:

1. Дискурс займає центральне місце в системі навчання міжкультурної комунікації.

2. Навчання має передувати добір типів дискурсів, релевантних цілям навчання. Дискурси, що репрезентують відібрані типи, мають відповідати сферам та ситуаціям, у рамках яких буде відбуватися спілкування тої чи іншої категорії учнів.

3. Ознайомлення із конкретним дискурсом має базуватися на аудіовізуальному його представленні. Мається на увазі показ фільму чи презентацій, за допомогою яких репрезентується аутентична комунікативна ситуація, а комуніканти – представники іншої культури, їх мовленнєва та немовленнєва поведінка, культурний фон.

4. Навчання породження/сприйняття дискурсу реалізується у три етапи: ознайомлення, тренування, практика спілкування [30].

Ми згодні із Т. Литньювою [22], яка пропонує для успішного формування дискурсивної компетентності включати в аудиторні та самостійні заняття онлайн спілкування зі студентами з іншомовних країн, участь у різноманітних наукових та культурних заходах, конференціях і т. д. для обміну досвідом та додаткової мовної практики.

Формування дискурсивної компетентності в учнів має відбуватися в комплексі з урахуванням усіх сторін, включаючи рівні сприймання інформації учнями. Так, О. Попова зазначає, що існує декілька рівнів розвитку дискурсивної

компетентності, що відображають різний ступінь готовності школяра до здійснення комунікативної діяльності, а саме:

1. Елементарно-інтуїтивний рівень розвитку дискурсивного компоненту – коли школяр не в змозі вирішувати когнітивно-комунікативні задачі.

2. Репродуктивно-наслідувальний рівень характеризується вмінням вирішувати поставлені когнітивно-комунікативні задачі співпрацюючи з учителем або у групі.

3. На пошуково-виконавчому рівні школяр проявляє стійку потребу в самоосвіті, демонструючи навички систематизації мовних, мовленнєвих та інших засобів, а також свідомого управління цими засобами для забезпечення зв'язності, логічності та послідовності висловлювання.

4. Творчий рівень передбачає в учнів сформовану потребу в усвідомленій організації свого мовленнєвого спілкування з урахуванням наявних мовних засобів, комунікативної ситуації та особливостей особистості партнера по спілкуванню. На цьому рівні обираються нові, нешаблонні, оригінальні шляхи вирішення, а дискурси орієнтуються на особистісне, цивільне та професіональне самовизначення, підготовку до міжкультурної комунікації [31].

I. Прокоп вважає, що для визначення рівня сформованості дискурсивної компетентності «викладачам іноземної мови варто використовувати як традиційні, так і інноваційні засоби навчання (портфоліо, презентації, проблемні комунікативні ситуації, рольові ігри, мовленнєве моделювання професійного спілкування тощо), які забезпечують регулярність, систематичність та своєчасність контролю знань студентів, об'єктивність і повноту оцінки результатів навчання» [32].

Таким чином, потрібно відзначити, що потреби сучасного суспільства вимагають від школи формування таких компетентностей, які учні зможуть застосовувати поза навчальним закладом. Навчання набуває більш практичної форми, а шкільні знання стають засобом вирішення повсякденних задач і реалізації власних бажань та потреб учнів. Уроки іноземної мови відповідають усім вимогам суспільства, адже введення компетентнісного підходу допомагає

учням не тільки оволодіти комунікативними навичками, а й у контексті комунікативної компетентності зрозуміти особливості іншомовної культури, знайти мотивацію до навчання, побачити на практиці, як їм допоможуть ті знання, що вони отримують під виконання різних видів робіт.

Проаналізувавши праці багатьох дослідників можна зробити висновок, що дискурсивна компетентність має у своєму складі не тільки формування усного та письмового мовлення шляхом вивчення правильного поєднання речень між собою, а передбачає значно глибший аналіз та синтез багатьох складових елементів.

На основі вищенаведених досліджень ми розуміємо дискурсивну компетентність як здатність учнів зв'язно, логічно та послідовно відтворювати власні думки іноземною мовою в усній або письмовій формі, враховуючи комунікативну ситуацію, лексико-граматичний аспект мови, що вивчається, і особливості культури певного народу, та ефективно застосовуючи ряд тактичних компенсаторних умінь для уникнення складнощів в іншомовному спілкуванні на будь-якому рівні вивчення іноземної мови [29, С. 553–556].

Обирати методи та способи їх реалізації для формування дискурсивної компетентності вчитель має виходячи із низки факторів. У першу чергу це психологічні особливості учнів та рівень сформованості певних психічних та фізіологічних здібностей у залежності від їх віку. У своєму дослідженні ми розглядаємо роботу із учнями старшої ланки навчання, що співпадає із юнацьким віком.

1.2. Психофізіологічні особливості учнів старшого етапу навчання

Основою успішного засвоєння учнями матеріалу та оволодіння усіма необхідними компетентностями є збалансований підхід учителя до складання навчального плану, актуальність підбраного матеріалу, методів та методик викладання. Учителю потрібно враховувати вік учнів та їх психофізіологічні особливості, адже той самий матеріал можна викладати по-різному, і те, що буде

зрозумілим та цікавим для учнів початкової або середньої школи, буде вважатися примітивним та неактуальним для старшокласників.

На момент 10-11 класу в учнів вже біль-менш сформована певна система цінностей, поглядів та переконань. Вони уявляють, чого хочуть від життя та чого ні в якому разі не будуть робити. Але попри те, що виглядають вони як дорослі, у їхній психіці ще відбувається багато процесів становлення їх як дорослих, свідомих людей. І саме на ці процеси має вплинути школа, розкриваючи питання, які учні самі б собі ніколи не поставили, розширюючи їх кругозір та викликаючи певні емоції та почуття, що у подальшому житті будуть впливати на їх світобачення.

О. Видра також підкреслює, що «мовлення юнаків ускладнюється за змістом і структурою. Розширюється активний і пасивний словниковий запас. Вдосконалюється усне та писемне висловлення думки. Відбувається перехід від розгорнутого до скороченого внутрішнього мовлення» [4].

Психологи по-різному підходять до періодизації підліткового та юнацького віку, але у роботі взятий за основу погляд, що 14-18 років відноситься до періоду юнацтва, а саме цей вік припадає на старшу ланку навчання у школі. Тому важливим є детально розглянути особливості даного періоду розвитку як з фізіологічної, так і психо-емоційної складової.

І. Носко характеризує юність як завершальний етап первинної соціалізації, у якому соціальний статус юнацтва неоднорідний, а провідною діяльністю стає навчально-професійна [26].

І. Шаповаленко у своєму підручнику описує декілька теорій трактування юнацтва як періоду онтогенетичного розвитку:

1. За біогенетичною теорією юність розглядається перш за все як етап розвитку організму, що характеризується сильним ростом різноманітних здібностей та функцій і досягненням найвищого рівня.

2. За психоаналітичною теорією З. Фрейда та А. Фрейда юність – це певний етап психосексуального розвитку, коли приплив інстинктивної енергії лібідо має бути компенсований захисними механізмами Я. Боротьба тенденцій зі

сторони Воно і Я проявляється у зростаючому занепокоєнні та зростанні конфліктних ситуацій, які поступово, по мірі досягнення нової гармонії Я та Воно, переборюються.

3. У психосоціальной теорії Е. Еріксона у підлітковий та юнацький період має бути вирішена центральна задача досягнення ідентифікації, створення несуперечливого образу самого себе в умовах множинності вибору.

4. Соціологічні теорії розглядають юність перш за все як певний етап соціалізації, перехід від залежного дитинства до самостійної та відповідальної діяльності дорослого із вирішальною детермінацією зі сторони суспільства.

5. Психологічні теорії надають найважливішого значення суб'єктивній стороні, характерним рисам внутрішнього світу та самоусвідомлення підростаючого індивіда, його особистого внеску як активного творця власного дорослішання [39].

Загалом, юнацтво – це комплекс усіх вищезазначених теорій, адже кожен із процесів, що відбувається в організмі (і фізіологічне зростання, і психосексуальний розвиток, і активна соціалізація) впливають на поведінку та світобачення юнака.

І. Носко відзначає, що період юнацтва – це період самовизначення. Соціальне, особистісне, професіональне та духовно-практичне самовизначення – головне завдання юнацького віку. Юнак має прагнути до зайняття внутрішньої позиції дорослого, усвідомити себе як члена суспільства, визначити себе у світі, тобто зрозуміти себе і свої можливості на рівні з розумінням свого місця та призначення в житті [26].

Л. Вербицька наголошує на тому, що «саме у період ранньої юності формуються відчуття дорослості та "Я-концепції", з'являється рефлексія, формується світогляд, ідентичність, стає можливим самовиховання тощо» [3].

Також період юнацтва – це період боротьби протилежностей, коли з одного боку, значно розширюється діапазон соціальних ролей, з'являється все більше «дорослих» ролей із відповідним їм рівнем відповідальності та самостійності, професіональне самовизначення, можливість розпочати трудову

діяльність, а з іншого боку, зберігається певний ступінь залежності: це і матеріальна залежність, і інерція батьківських установ, пов'язаних із керуванням та підпорядкуванням. Все це безпосередньо впливає на психіку юнака, тому він, так само як і в підлітковому віці, може бути надто чутливим, може проявляти непокору та незгоду в досить агресивній формі, влаштовувати протести і т. д. [39].

Д. Донцов відзначає, що у юнацькому віці також виділяються дві протилежні тенденції в області спілкування та взаємодії з іншими людьми:

- перша тенденція проявляється у прагненні до ідентифікації (уподібнення) з іншими людьми, що виражається у збільшенні часу спілкування, у значному розширенні соціального простору спілкування і в очікуванні спілкування, тобто в активному пошуку та постійній готовності до контактів. В юнацькому віці збільшується необхідність нового досвіду, визнання, захищеності, емоціональній інтимності.

- друга тенденція - це психологічне прагнення до індивідуалізації та соціального відокремлення. Про це свідчить чітке розмежування юнацтвом природи взаємодії з оточуючими, високий рівень вибірковості у дружніх уподобаннях. Прагнення до відокремлення – це бажання відгородити свій внутрішній унікальний світ від вторгнення сторонніх (і навіть близьких) людей, щоб укріпити своє «відчуття особистості», зберегти свою індивідуальність, реалізувати своє бажання до визнання [12].

Потрібно враховувати також і фізіологічний розвиток на даному життєвому етапі. Відбувається гормональна перебудова, яка розпочалася ще у підлітковому віці, але яка зараз набуває більш конкретних форм вираження. Під впливом гормонів, сексуального тяжіння до протилежної статі та бажанням сподобатися чи завоювати авторитет в очах однолітків школярі можуть усім своїм видом показувати, що саме вони найкрутіші та найавторитетніші із присутніх, що думка вчителя не є актуальною і ніяким чином не впливає на позицію самого учня. Можна помітити, що в цьому плані юнаки дуже схожі з підлітками, саме тому у психології вікові кордони періоду юнацтва, як вже

ззначалося раніше, дуже розмиті. З боку вчителя, вкрай важливо тут правильно направити учня, ні в якому разі не принизити його перед однолітками та не знівелювати його поглядами, адже це може призвести до досить неочікуваних наслідків. Їх драматичність залежить від індивідуальних особливостей учнів (стійкості характеру, самооцінки, позиції в суспільстві і т. д.).

Р. Грановська підкреслює, що головною особливістю юнацького віку є усвідомлення власної індивідуальності, неповторності та несхожості з іншими. Це призводить до внутрішньої напруги, що породжує відчуття самотності. Саме це відчуття посилює потребу у спілкуванні і одночасно підвищує його вибірковість. До головних новоутворень відноситься відкриття особистістю свого внутрішнього світу і зріст потреби у досягненні духовної близькості з іншою людиною. Тому не має дивувати той факт, що старшокласники висувають на перший план в образі ідеального вчителя якості, які визначають емоційний контакт з учнями, а рівень його знань ставлять на друге місце [7].

Саме тому під час підготовки до уроків та добору матеріалу вчитель має займати коректну позицію по відношенню до юнака. На даному етапі вже залишається позаду виховання учнів як маленьких дітей, потрібно сприймати старшокласника як особистість, яка потребує відчуття того, що з нею рахуються. Юнакам важливо усвідомлювати, що їх сприймають достатньо дорослими, щоб мати власні думки та погляди. Вчитель має розуміти, що це цілком нормально, якщо учні погоджуються із позицією вчителя або від неї відмовляються та намагаються довести власне бачення ситуації.

Це пов'язано також із тим, що у юнацькому віці формується теоретичне мислення, старшокласники частіше задають питання «чому», їх розумова діяльність більш активна та самостійна; вони більш критично ставляться як до викладачів, так і до змісту знань, які отримують у школі. Більше того, інтелектуальний розвиток у юнацькому віці передбачає формування індивідуального стилю розумової діяльності, котрий тісно переплітається із типом нервової діяльності, темпераментом, умовами виховання та навичками самовиховання [26].

До головних психічних новоутворень юнацького віку Д. Донцов відносить:

- глибоку рефлексію;
- розвинуте усвідомлення власної індивідуальності;
- формування конкретних життєвих планів;
- готовність до самовизначення в професії;
- установка на свідому побудову власного життя;
- поступове входження в різноманітні сфери життя та діяльності;
- розвиток самосвідомості;
- активне формування світогляду [12].

Зазначені вище новоутворення – це досить велика кількість тих змін, що відбуваються із юнаком на даному етапі розвитку. Учні усвідомлюють, що закінчується їхній звичний стиль життя, вони жадають переходу до чогось нового, але самі не знають, до чого саме. Через постійні переживання щодо входження у доросле життя, юнаки можуть бути досить емоційними. Все це може призвести до фрустрації та стресів.

Як зазначає М. Ювченко, фрустрація – це психічний стан, що виникає в результаті реальної або потенційної неможливості задоволення тих чи інших потреб, або в ситуації невідповідності бажань наявним можливостям [41].

Будь-який стрес, страхи та переживання впливають на якість навчання юнака, сприймання ним інформації та слів вчителя. Вкрай важливо є вміння почути учня, намагатися зрозуміти, що саме його бентежить, особливо якщо його поведінка різко змінилася і показники по навчанню почали раптово падати. В таких ситуаціях будь-якому юнакові потрібен дорослий наставник, ментор, людина, з якою можна обговорити те, що тривожить. Зазвичай, в цьому віці юнаки починають знову поступово слухати батьків, але все ще не в достатній мірі, щоб повністю відкритися та поділитися своїми переживаннями.

Однією із головних причин порушення рівноваги у юнацькому віці Р. Грановська вважає необхідність самовизначення. Прийняття рішення про вибір спеціальності означає і відмову від багатьох інших видів діяльності. Зробити цей

відповідальний крок дуже важко, оскільки будь-яке рішення пов'язано з відмовою від інших можливостей – з самообмеженням, що призводить до внутрішньої напруги. У цей період юнаки прагнуть довести собі та іншим, що вони вже здатні до самостійних рішень і це прагнення потрібно активно та своєчасно підтримувати [7].

Учителю важливо допомагати учням формувати вміння адекватно оцінити себе та свої здібності. Головним завданням школи є розвиток зацікавленості до світу, бажання пізнавати себе та те, що нас оточує. Але юнакам ще досить важко адекватно побачити себе зі сторони, оцінити, на що вони здатні, а чого їм бракує, що впливає на їхнє відношення до вибору майбутньої професії.

Н. Суханова зазначає, що труднощі професійного самовизначення виникають зазвичай у двох категорій юнаків. Перші ще не знайшли нічого цікавого у житті, вчителі не змогли виростити у них любов до якогось предмету, а таланти поки що не розкрито. Такі юнаки можуть гарно вчитися, але вони нічим не захоплюються, їхнє життя монотонне і вони не можуть визначитися, чим би хотіли займатися, бо їх ніщо особливо не приваблює. Друга категорія юнаків дуже активна в навчанні і інших формах активності. Вони цікавляться великою кількістю різних сфер, мають багато хобі і в них все виходить. Але коли приходить час визначення того, що саме робити далі, вони це рішення прийняти не можуть, бо не знають, що саме із усього їх цікавить більше [37].

Попри стрімке бажання юнаків бути достатньо самостійними та здаватися абсолютно дорослими, зрозуміло, що без правильних настанов учителя вони ще не здатні у повній мірі побачити себе як частину суспільства із конкретними вподобаннями та цілями. У роботі з юнаками вчителю потрібно розгледіти потенціал, нахили та таланти там, де самі учні їх не бачать.

Юнаки, хоч і прагнуть до самостійності, все ж потребують підтримки досвідчених людей, яким можуть довіряти. Проте учні в цьому віці починають цінувати і поважати вчителя не тільки як людину, а й як професіонала. Як зазначає Р. Павелків, «Якщо підлітки в оцінці викладача на перше місце ставлять його людські якості, на друге - професійну компетентність, рівень знань і якість

викладання, а на третє - вміння справедливо розпоряджатися владою, то юнаки вище за все цінують професійно-педагогічні якості викладача. Водночас на друге місце вони ставлять його людські якості, приписуючи часто улюбленим викладачам вищий рівень емпатії, розуміння, навіть порівняно з батьками» [28].

Загалом, на думку Ю. Вознюк, у період юнацтва яскраво проявляється формування та ствердження особистості в житті, що проявляється як потреба зайняти внутрішню позицію дорослої людини, усвідомити своє місце у суспільстві, зрозуміти себе та свої можливості. Важливою метою особистості стає підтвердження власної важливості у своїх очах та в очах інших. У цьому віці закладаються фундаментальні установки, що проявляються з часом як ціннісні орієнтири в житті. Важливими для хлопців та дівчат стає ідентичність та вибір професії. Юнак переходить від пізнання світу до його перетворення, обирає свій життєвий шлях. Від успішності даних виборів залежить ефективність розвитку, реалізації та майбутнє доросле життя. Саме тому зі сторони навчальних закладів велике значення має психологічний супровід, котрий допоможе здійснити плавний перехід до дорослого життя [5].

Отже, юнацький вік є періодом, коли підліткова емоційність та агресивність поступово змінюється більш спокійним та раціональним сприйняттям світу, але все ж цей процес відбувається не швидко і тому ранній юнацький вік має спільні риси із підлітковим. Під впливом фізіологічних процесів перебудови гормонального фону, становлення статури, зміни зовнішнього вигляду, юнаки бачать себе дорослими людьми, які здатні приймати самостійні рішення, в той час як їхні психічні процеси ще не готові до абсолютної самостійності. Старшокласники хочуть, щоб їх слухали, до них прислухалися, вважали їх такими ж дорослими, як і батьки та вчителі. І це має сенс, адже саме в цей період відбувається становлення ціннісних орієнтацій та позицій. Саме тому вчителю потрібно вкрай психологічно підходити до спілкування із юнаками, намагатися встановити емоційний контакт та відмічати ті речі, на які сам юнак не звернув би уваги, направляти, допомагати, давати поради, але не очікувати, що вони сприйматимуть його думку як взірцеву, бути готовим

коректно дискутувати з різних питань, показувати учням, що їх думка важлива, але потрібно вміти її коректно та грамотно висловлювати.

I. Рудзевич вважає, що однією із проблем взаєморозуміння учителя та юнака є «абсолютизація рольових відносин, наївно бюрократичний “школоцентризм”. Учитель, стурбований, передусім навчальною успішністю, не бачить за оцінками індивідуальності учня» [34].

Учителю у XXI столітті потрібно розуміти, що у наш час вже не є нормою нав'язування своїх поглядів та представлення учням єдино можливий сценарій розвитку їх життя. Навпаки, потрібно показувати велику кількість шляхів, якими можуть піти юнаки після школи, вказати як на потенційні перспективи та переваги, так і на можливі загрози та недоліки. У цьому плані уроки іноземної мови, можуть допомогти учням розкритися, адже формуючи дискурсивну компетентність, вчитель задіює різноманітні канали учня, вчить висловлюватися як усно, так і письмово. Програма передбачає розгляд різноманітних тем, так що кожен учень, за правильної організації, може дізнатися щось нове про світ, побачити можливості, перспективи, розширити власний кругозір та висловити свою думку стосовно різних питань. Таким чином, учні не тільки вивчають іноземну мову, вони вчаться дорослому раціоналізованому та структурованому спілкуванню з оточуючими їх людьми, усвідомлюють важливість вміння грамотно навести аргументи та приклади, підібрати правильну інтонацію, вчаться слухати інших. А все це впливає на їх формування як дорослих людей із власною позицією, світоглядом та системою цінностей, що є вкрай важливим для школярів на момент їхнього відходу до свідомого дорослого життя.

Для того, щоб повноцінний процес обміну інформацією між учителем та учнями не переривався за будь-яких обставин, важливо правильно організувати робочий процес та зацікавити юнаків навіть на відстані, тобто під час дистанційного навчання, знайти ті ресурси та платформи, які допоможуть розкрити тему уроку у повному обсязі без якісних втрат. А головним завданням учителя є детально вивчити особливості користування кожним таким допоміжним ресурсом.

1.3. Порівняльна характеристика онлайн ресурсів та джерел для навчання іноземної мови

Дистанційне навчання є повноцінною альтернативою традиційному навчанню і при якісній підготовці та наявності відповідних ресурсів може відбуватися не тільки на тому ж, а навіть на більш високому рівні. Таким чином, світ отримав значний поштовх до розвитку різноманітних ресурсів та джерел для дистанційного навчання з усіх предметів, зокрема і з іноземної мови.

На просторах інтернету пропонується велика кількість онлайн-ресурсів як для створення віртуальної класної кімнати, для проведення відеоконференцій, так і для проведення різноманітних ігор з усіма учнями одночасно. Пропонуємо розглянути найпопулярніші з них.

1. Google Classroom

Платформа для створення класної кімнати онлайн. Багато зі шкіл в Україні користувалися даним ресурсом під час дистанційного навчання, адже він має достатньо просту навігацію, містить сповіщення, дошку оголошень, коментарі для зворотного зв'язку та, найголовніше, вчитель може виставляти домашнє завдання із будь-якими прикріпленнями (фото, відео, аудіо, документи, покликання, Гугл-форми і т. д.), яке учні мають надіслати у відповідне віконце за період часу, відведений на виконання. У випадку, якщо учень здає завдання пізніше, платформа це відзначає. За кожне перевірене завдання вчитель може виставити оцінку. Для зручності батьків та учнів, вчитель також заздалегідь може створити критерії оцінювання того чи іншого завдання.

Окрім домашнього завдання, вчитель також може виставляти різноманітні види робіт для оцінювання досягнень учнів, такі як тести, створені через форму Гугл, які будуть перевірятися автоматично системою, чи покликання на інші платформи із тестами, чи навіть просто прикріплений документ із питаннями, на які учні мають відповісти.

Зручним є те, що вчитель може створити декілька завдань наперед і виставити дату та час, коли вони мають бути опублікованими. Якщо програма

декількох класів співпадає, немає необхідності окремо для кожного класу дублювати завдання, можна обрати ті класи/групи/окремих учнів, кому це потрібно виконувати.

Останній розділ на платформі – це «Оцінки». Він дає повний огляд усіх завдань із прогресом учнів. Учитель бачить, чи вчасно здавалися роботи, чи все, що потрібно, здано та оцінено.

Учні отримують сповіщення кожного разу, коли на платформі з'являється нова інформація – опубліковані вчителем завдання чи дописи у стрічці новин. Також вчитель може обмежити можливість публікацій від учнів, щоб запобігти безладу на головній сторінці. Завдяки коментарям учні завжди можуть спитати, що їм не зрозуміло. Для зручності вчителя на головній сторінці можна побачити кількість учнів, які вже виконали завдання, хто не виконав і скільки робіт лишилося перевірити.

Якщо розглянути дану платформу зі сторінки учня, то можна побачити, що зовнішній вигляд майже не відрізняється від учительського, за винятком графі «Оцінки». Учні бачать сторінку новин, можуть (за умови наявності відповідного дозволу від вчителя) залишати публікації у стрічці, здавати завдання та бачити, хто також приєднаний до курсу. Зручним є те, що одразу на головній сторінці можна побачити ті завдання, які потрібно виконати найближчим часом.

Таким чином, Google Classroom – це зручна платформа для розміщення та контролю завдань. Система структурована та систематизована, працює загалом злагоджено, без перебоїв, витримує велику кількість користувачів. Єдиним недоліком є відсутність можливості проводити онлайн-конференції, але в «шапці» класу можна закріпити покликання на іншу платформу вже із виходом на відео зв'язок. При грамотному поєднанні двох таких джерел дистанційне навчання майже не відрізнятиметься за продуктивністю від традиційного.

2. Human

Платформа Human була створена як аналог до Google Classroom та виконує ті ж самі функції. Зовнішній вигляд відрізняється та функціонал для учнів є більш розширеним.

Одразу після входу в аккаунт, так само як і в Google Classroom, відкривається Загальна стрічка, де публікуються всі новини та завдання, що виставляють вчителі. Тобто що б не опублікував вчитель, учні побачать це одразу, як зайдуть на сайт. Головна відмінність між попереднім та даним ресурсом в том, що тут учні не отримують сповіщення на електронну пошту, коли вчитель додає новину чи завдання.

Платформа для учня містить декілька розділів: Головна, Розклад, Простори, Завдання та Аналітика.

У розділі «Простори» учню відкриваються всі навчальні предмети, до яких він приєднаний, дана функція також не відрізняється від Google Classroom, але окрім цього є також наступні підрозділи: Мій клас, Спільноти, Заклад, Факультативи, Гуртки.

Обираючи навчальний предмет, учні потрапляють на стрічку новин, де можуть побачити все, що публікує учитель. Але тут школярі не можуть залишати ані власні публікації, ні коментарі під постами.

Для зручності учнів є графа «Зміст», де можна переглянути всі теми, що були пройдені за період дистанційного навчання. Система здачі завдань ідентична до попередньої платформи. Вчитель публікує, виставляє термін здачі, а учень має вчасно виконати та прикріпити роботу у відповідну графу.

Цікаво, що на даній платформі учні можуть відстежувати свою успішність та бачити відгуки від вчителів про їхню роботу. Це є доречним також і для батьків, які можуть цікавитися ефективністю навчання своєї дитини.

На платформі Human вчитель також може опублікувати завдання і прикріпити до нього покликання чи зображення, але на відміну від Google Classroom тут немає ані Гугл-форм, ані можливості додати відео чи аудіо. Це можна робити лише через покликання на Google Drive або будь-яке інше хмарне

сховище. Онлайн-уроки можна проводити так само за умови використання іншого ресурсу і додання покликання на конференцію.

Отже, Human – це альтернатива до платформи Google Classroom, яка має більш розширений функціонал для учнів, що певним чином облегшує дистанційну роботу, адже вся необхідна інформація, наприклад, розклад чи факультативи, знаходиться в одному місці. В той же час якщо брати пряме призначення даних платформ, то Google Classroom пропонує більший вибір типів завдань та прикріплень, що робить роботу вчителя різноманітнішою і багато в чому пришвидшує перевірку знань. Обидві платформи мають недолік в тому, що прямо з них не можна виходити на онлайн зустрічі, для цього потрібно застосовувати інші ресурси і додавати покликання в шапку профілю чи у стрічку новин.

3. Zoom

Дана платформа набула широкої популярності саме під час періоду пандемії і почала активно використовуватися для проведення онлайн-уроків, різноманітних ділових зустрічей, педагогічних нарад чи навіть неформальних вечірок.

Основна її функція – можливість відео спілкування в онлайн режимі. Вкрай зручним є інтерфейс – зображення усіх учасників можна бачити одночасно в однаковому розмірі або обрати варіант перегляду, де показується тільки доповідач.

На відміну від багатьох інших популярних платформ для відеозв'язку Zoom містить у собі як стандартні та загальновідомі, так і інноваційні функції, зручні у використанні вчителем для проведення онлайн уроків.

Перш за все це демонстрація екрану. Вчитель має можливість показати те, що підготував на урок, всім учням одночасно. Це дуже зручно тоді, коли потрібно продивитися відео чи прослухати аудіо по частинах і паралельно обговорювати. Також для кращого засвоєння матеріалу можна демонструвати презентації, схеми, малюнки і т. д. Таким чином, задіяна не лише слухова пам'ять, а ще й зорова, що сприятиме підвищенню результативності навчання.

Головною відмінністю даної функції в Zoom від інших платформ є можливість створювати власні дописи на демонстрованому зображенні, наче на дошці у класі. Це дозволяє вчителю схематично зобразити певний матеріал або одразу перевіряти, наскільки учні засвоюють вивчене, включати в урок більш різноманітні види роботи.

Цікавою функцією є також заміна фону. Учні часто використовують її, але здебільшого у розважальних цілях, але насправді це можна застосувати як незвичайний спосіб подачі матеріалу для вчителя будь-якого предмету. Наприклад, історики можуть на своєму фоні показувати різноманітні історичні події, карти, особистостей і т. д., у такий спосіб привертаючи увагу до теми і викликаючи асоціації в учнів. Для «підігріву» атмосфери у класі можна придумати жарти із заднім фоном або зробити себе безпосереднім учасником подій на фоні.

Учителі іноземної мови, у свою чергу, можуть використовувати дану функцію під час розгляду будь-якої комунікативної теми. Наприклад, якщо учні мали завдання підготувати розповідь про традиції різних країн світу, можна пофантазувати та перенести себе та глядачів у ту чи іншу культуру, демонструючи у реальному часі різноманітні картини світу.

Також на уроках іноземної мови під час традиційного навчання учні часто працюють у групах або у парах, обговорюючи певні питання, працюючи над аргументами для дебатів і т. д. Zoom пропонує спеціальні «Кімнати», які може створити вчитель і власноруч або автоматично розділити школярів. Вони не будуть заважати один одному, а вчитель сам обирає, яку групу прослухати, до кого підключитися. Після закінчення обговорення, всі повертаються до загальної кімнати і можуть працювати далі всі разом.

Окрім цього, Zoom має функцію опитування. Вчитель має заздалегідь підготувати опитування із декількома варіантами відповідей і запустити його під час уроку. Кожен учень на своєму девайсі обиратиме той варіант, який вважає правильним, а в кінці програма підсумує та покаже результати. Ця функція є зручною для перевірки засвоєння нового матеріалу під час уроку, адже досить

нелегко навіть в класі прослідкувати, чи всі зрозуміли тему. А такі опитування є швидкими та не потребують додаткових програм.

З іншого боку, Zoom став досить складним випробуванням для багатьох вчителів та учнів.

Також, як і будь-яка інша платформа для дистанційного навчання, Zoom потребує підключення до інтернету, швидкість має бути на високому рівні, адже декілька відеозображень, демонстрації екрану, презентації, відео і т. д. перевантажують систему і якщо з'єднання не достатньо якісне, то провести цікавий та різноманітний урок (особливо цілим класом, а не підгрупою) складно.

Отже, Zoom – це платформа для відеозв'язку, яка за період пандемії набула високої популярності. Вчителям та учням пропонуються різноманітні функції, які допомагають зробити навчання цікавішим. На якість та цікавість дистанційного уроку впливає два фактори – гарне підключення до Інтернету та бажання вчителя докласти зусиль для вивчення цієї платформи і урізноманітнити заняття.

4. Viber

Даний месенджер наразі є необхідністю для кожного власника смартфона у нашій країні, адже будь-які листування (робочі, навчальні чи особисті) відбуваються саме через цей додаток. І під час пандемії Viber став не тільки місцем для листувань або безкоштовних дзвінків, а для багатьох шкіл ще й класною кімнатою, де розповідалися вірші, проводилися уроки, батьківські збори і т. д.

Viber прив'язується до номеру телефона, так що кожен із контактів телефонної книги автоматично з'являється у додатку, і навпаки, можна знайти людину через додаток і записати її у свою телефонну книгу. Окрім особистого чату є можливість створити груповий чат під спеціальною назвою, яку можна в будь-який час змінити, куди додаються усі учні групи/підгрупи чи батьки, вчителі і т. д.

Для зручності роботи з учнями перш вчитель може створити низку правил, рекомендацій та пояснень щодо подальшої онлайн співпраці і закріпити

їх в «шапці» чату, тож скільки б повідомлень потім не з'явилося, учні завжди можуть швидко повернутися до цих інструкцій. Так само можна закріпити будь-яке повідомлення (але лише одне, декілька повідомлень одразу закріпити не можна).

Viber дає можливість спілкуватися у конференції через відеозв'язок, тому вчитель може проводити уроки у такий же спосіб, як і на інших платформах. Даний додаток можна встановити не лише на телефон, а ще й на комп'ютер, що в контексті дистанційного навчання є значно зручнішим. Тут також можна демонструвати свій екран, тому показ опорних презентацій до уроку є можливим.

У чаті всі на рівних умовах, тому не можна виставити заборону деяким учасникам у ньому писати повідомлення. Це може стати причиною великої кількості непотрібної інформації, яка в подальшому перекриватиме важливу, але щоб цього уникнути, вчитель має одразу донести до учнів, що це не чат для розваг або групових дискусій (тільки якщо це не було задумано заздалегідь вчителем) і не потрібно писати тисячі повідомлень зі смайликами чи стікерами. Даний аспект налагоджується зазвичай вже в процесі співпраці.

Як і у більшості месенджерів учасники чату можуть надсилати текстові, голосові та відео-повідомлення. Раніше максимальною тривалістю голосового повідомлення було 3 хвилини, але зараз час збільшено до 15 хвилин. Але зручніше записувати декілька окремих аудіо, розділених підтемами для кращого сприйняття інформації учнями та легкості повторного прослуховування.

Також у даному месенджері можна надсилати документи, наприклад, підручники чи тексти пояснень до завдань у різних форматах. Кожен користувач додатку має діалог під назвою «Мої нотатки», де може зберігати необхідну інформацію, повідомлення, прикріплення і т. д. Для цього потрібно просто виділити потрібне в чаті, натиснути «Переслати» і обрати «Мої нотатки». Даний діалог не бачить ніхто, окрім власника аккаунту.

Коли надсилаються будь-які прикріплення (фото, відео, документи, покликання), вони виносяться в окремі віконця на інформаційній панелі чату для

зручності пошуку. Так що не потрібно гортати весь діалог, щоб знайти певне зображення чи відео до уроку.

Завдяки даному месенджеру і можливості записувати аудіо та відео повідомлення багато вчителів перевіряли правильність читання учнями текстів та вивчення творів напам'ять.

Проте це перш за все просто месенджер, створений для обміну повідомленнями, а не впровадження дистанційного навчання. Саме тому функціонал для праці у даній сфері є досить обмеженим і не дозволяє на якісно високому рівні проводити заняття. Окрім цього, даний додаток є схильним до перебоїв Інтернету і не підготовлений до довгих відео конференцій із великою кількістю людей (15-30 чоловік) і, тим більше, демонстраціями екрану.

Таким чином, варто зазначити, що Viber є однією з можливих альтернатив до вищезазначених онлайн-платформ для дистанційного навчання за умови відсутності кращих варіантів. Даний додаток не має бути пріоритетним під час вибору платформи для занять, адже його безпосередня задача та внутрішній функціонал не відповідає потребам повноцінного онлайн-навчання і є досить обмеженим. Тим не менш, Viber можна застосовувати в комплексі з іншими ресурсами саме в якості месенджера для підтримання зворотного зв'язку та листування з важливих питань.

5. My English Lab

Подана платформа відкриває можливості для зручного навчання як у дистанційному, так і змішаному форматі для власників підручників видавництва Pearson.

Перш за все, для вчителів англійської мови та учнів тут існує велика кількість безкоштовних ресурсів, які можна додати до свого аккаунту після реєстрації, але доступ до розширеного функціоналу відкривається за умови додаткової оплати, тому дана платформа за об'єктивних причин може підійти не усім школам і це є її головним мінусом.

Але якщо школа забезпечена відповідними матеріалами, то дистанційне навчання відкривається як для вчителів, так і для учнів по-іншому. У більшості

випадків учням доводиться виконувати завдання у зошитах і надсилати фото вчителю, але завдяки My English Lab з'являється можливість виконувати завдання до підручника безпосередньо на комп'ютері та одразу побачити свої результати, адже тут автоматична система перевірки.

У системі є електронний перегляд підручників, отже, навіть якщо навчання відбувається традиційно, учням можна полегшити портфель та не носити великі книжки із собою до школи. Головною зручністю електронного перегляду на даній платформі є те, що усі завдання із аудіо чи відео для учнів є у вільному доступі і їм достатньо натиснути на відповідну кнопку, щоб прослухати чи продивитися певну вправу чи правило.

Виконувати завдання у робочому зошиті, як вже зазначалося раніше, учні також можуть в електронному форматі. Для цього вчитель має створити курс із відповідним підручником, додати туди своїх заздалегідь зареєстрованих у системі учнів і обрати ті завдання, які школярі мають виконати. Є можливість встановлення таймеру, строку здачі, виставлення системи оцінювання, наприклад, чи буде враховуватися в загальну оцінку пунктуація та помилки у написанні слів з великої/малої літери.

Ця платформа дозволяє вчителю побачити прогрес учнів, визначити їх слабкі та сильні сторони, адже в системі видно не тільки, як було виконано все завдання, а й по частинах, скільки часу було витрачено на той чи інший блок, які найбільш розповсюджені помилки допускалися у даному класі. Також вчитель може надсилати повідомлення учням, надавати індивідуальні завдання та завантажувати собі журнал із усіма отриманими результатами.

Отже, My English Lab дозволяє у зручному форматі виконувати завдання у підручниках видавництва Pearson. Даний ресурс найкраще використовувати в комплексі з іншими платформами для онлайн-навчання для досягнення найвищого рівня продуктивності. Значним недоліком поданого ресурсу є те, що він не є безкоштовним. Але для власників цих підручників платформа відкриває велику кількість зручних функцій як для вчителя, так і для учнів.

6. Kahoot!

Даний ресурс є поєднанням розваги та перевірки знань або представлення нового матеріалу, який може бути використаний вчителями з будь-якого предмету як під час дистанційного, так і традиційного навчання. Все, що для цього потрібно – загальний екран (наприклад, телевізор у класі чи демонстрація екрану вчителя під час онлайн-уроку), смартфони та доступ до інтернету.

Учитель заздалегідь створює свій Kahoot, залежно від того, яка мета уроку – перевірка знань чи представлення нового матеріалу. Можна обрати шаблон «Навчання зі слайдами», «Kahoot для поточної перевірки знань», «Kahoot про учня», «Дізнайся свого вчителя», «Представлення нової теми із «Сліпим» Kahoot» або створити абсолютно новий проект.

Все, що потрібно зробити далі, це обрати типи питання (із вибором правильної відповіді, правда/неправда або, у преміум-версії, пазл, опитування, розгорнута відповідь) і скласти питання. За бажанням також можна додавати ілюстрації.

На кожне питання відводиться певна кількість часу, яка задається вчителем та кількість балів, які учні отримують за правильну відповідь (стандартна, подвійна чи взагалі без балів), і у преміум-версії додатково можна обрати декілька правильних варіантів відповіді.

Кожна відповідь позначається певною фігурою та кольором. На загальному екрані учні бачать текст питання і варіантів відповіді, а на своїх смартфонах – лише фігуру та колір. Для того, щоб під'єднатися до гри, потрібно ввести код, що буде зображений на екрані, та ввести своє ім'я (якщо учні працюють в парах або групах - назву своєї команди).

Після кожного питання на загальному екрані та у своїх телефонах учні одразу бачать турнірну таблицю, своє місце на ній та кількість набраних балів. Якщо учасник не помиляється декілька разів підряд, це також відображається на екрані. Головною умовою є наявність гнучкого інтернет-зв'язку, адже якщо питання в учнів будуть з'являтися неодноразово, результати не можна вважати чесними.

У кінці гри з'являється турнірна таблиця із першими п'ятьома місцями, а в своїх телефонах учні побачать, яке місце зайняли саме вони. Загалом за такий вид перевірки знань оцінка ставитися не має, адже на результат впливає багато не завжди об'єктивних факторів.

Таким чином, Kahoot може використовуватися для урізноманітнення звичайних уроків та швидкої, активної і веселої перевірки рівня засвоєння матеріалу учнями з тої чи іншої теми. Також платформу можна застосовувати на етапі вступу до уроку, або під час представлення нової теми. Наприклад, під час вивчення нової лексики учням можна запропонувати слово та декілька варіантів його перекладу (або дефініцій). Таким чином, навіть якщо учні не вгадають відповідь, вони запам'ятають це слово, коли на екрані з'явиться правильний переклад.

Підсумовуючи, потрібно сказати, що платформ для впровадження ефективного, цікавого та продуктивного навчання у дистанційному режимі багато. Більшість з них потребує ретельної та якісної підготовки від вчителя, що може займати багато часу та зусиль. Наразі не існує однієї платформи, яка б включала в себе усі основні елементи уроку, але при грамотному поєднанні декількох ресурсів дистанційне навчання може стати не менш ефективним за традиційне. Потрібно розуміти, що на початку цей процес є складним як для вчителя, так і для учня, тому тут важлива плідна співпраця, взаєморозуміння та бажання працювати на достатньому рівні.

Платформ та онлайн-ресурсів для проведення уроків з іноземної мови у дистанційному режимі є чимала кількість, проте вкрай важливо послідовно організувати процес навчання, щоб не втратити результативність та якісно сформувану дискурсивну компетентність.

1.4. Організація процесу формування дискурсивної компетентності на уроках іноземної мови в умовах дистанційного навчання

Дистанційне навчання виявилось складним випробуванням для багатьох навчальних закладів, проте злагоджена та оперативна робота усіх працівників сфери освіти із різних куточків України допомогло організувати та систематизувати оновлений режим отримання знань. У залежності від віку учнів, навчального предмету та типу діяльності на уроці вчителі використовували різні ресурси, поєднували декілька та виводили свою оптимальну формулу навчання.

У 2020 році Міністерство освіти видало рекомендації щодо організації дистанційного навчання, де зазначається, що перш за все вчителі мають підійти до даного питання спокійно і не панікувати, адже всі розуміють, що для багатьох сучасні технології є не зовсім зрозумілими і для того, щоб їх освоїти, потрібен час. Перш за все, вчитель має грамотно спланувати свою роботу, обрати платформи для навчання, які будуть йому найбільш зручними та зрозумілими, провести пробний урок, відзначити для себе те, що викликає важкість і може стати причиною зірваного уроку [27].

Для вчителів іноземних мов робота із інтернет-ресурсами та технічними засобами зазвичай не є новою, адже для формування в учнів високого рівня знань потрібно розвивати і читання, і письмо, і аудіювання, і говоріння, що неможливо за умови, якщо не застосовувати жодні сучасні допоміжні ресурси та платформи.

У залежності від виду роботи на уроці, що планується, можна обирати варіант синхронного уроку через такі платформи, як Zoom, Skype, Google Meet і тому подібні або асинхронного, коли учні мають опрацювати матеріал, виконати завдання та надіслати виконане на електронну пошту або додати до відповідної графи на таких платформах, як Human, Google Classroom.

Головною складністю онлайн-уроку є підтримання уваги та зацікавленості учнів, адже вдома і поодаль від вчителя вони мають безліч відволікаючих факторів, тому ідеально, якщо всі присутні вмикають веб-камери.

Підхід до планування та організації уроку залежить від того, формування якої навички та компетентності на даному занятті є в пріоритеті.

Формування дискурсивної компетентності у процесі дистанційного навчання може бути не менш продуктивним, ніж під час традиційного. Для цього

потрібно дотримуватися певних правил та використовувати вправи, які найкраще підходять для того чи іншого віку учнів.

О. Кучерява пропонує наступну класифікацію вправ для формування дискурсивної компетентності в учнів:

1. Інформаційно-рецептивні вправи, головною функцією яких є засвоєння, розуміння та систематизація матеріалу.

2. Аналітичні вправи, за допомогою яких учні мають навчитися відтворювати отримані знання, відпрацьовувати та закріплювати їх.

3. Реконструктивні вправи, які є перехідним етапом від репродуктивного до продуктивного виду діяльності та передбачають використання вивченого матеріалу в різних екстралінгвістичних контекстах, роботу з різними типами дискурсів, комбінування отриманих раніше знань і вмінь.

4. Конструктивні вправи. Дана група вправ має активізувати дискурсивну діяльність та формувати вміння розв'язувати різні комунікативні завдання [20].

Таким чином, головним правилом формування дискурсивної компетентності – є послідовність викладу матеріалу та його закріплення. Під час уроків, що відбуваються синхронно, вчитель має слідкувати за тим, щоб усі учні в однаковій мірі були залучені до заняття, для підтримання тону школярів краще запитувати їх не в одному й тому ж порядку, а завжди змінювати чергу і обирати того, хто відповідатиме без явної системи, щоб учні не знали, кого викликать наступним.

Дистанційне навчання потребує більше часу для того, щоб визначити рівень розуміння та засвоєння матеріалу учнями, але це необхідно на кожному етапі формування компетентності, щоб у разі певних проблем учні могли отримати індивідуальні завдання та додаткові пояснення від вчителя. Для досягнення подвійного результату, можна об'єднати учнів в групи або пари, де будуть ті, хто краще зрозумів матеріал і ті, хто гірше. Таким чином, обидві сторони покращать рівень своїх знань.

К. Чикнаверова до вправ, що орієнтуються на формування дискурсивної компетентності відносить: узагальнення, категоризацію, концептуалізацію,

диференціацію, вирішення складних логічних комплексів, інтерпретацію, аргументацію, розуміння прочитаного, співставлення фонових та нових знань тощо [38].

Враховуючи те, що під час дистанційного навчання рівень мотивації в учнів суттєво знижується, вони розслабляються у домашніх умовах та не працюють так старанно, як під час навчання у класі для досягнення найвищого рівня продуктивності у формуванні дискурсивної компетентності вчитель має додатково показувати учням важливість виконання тих чи інших завдань. Для цього К. Чикнаверова пропонує наступну систему:

1. Визначення доцільності виконання завдання, стимулювання критичності. Тобто спочатку потрібно запитати в учнів, чи вважають вони ту чи іншу тему актуальною та потрібною для іноземного спілкування, допомогти їм побачити важливість завдання, не заперечуючи їх думки, а створюючи для них певне критичне поле. Попри те, що це може зайняти досить багато часу, досягнення поставленої мети у даному випадку знизить рівень академічної недоброчесності, списування та підвищить зацікавленість класу у матеріалі.

2. Передбачення результату виконання запропонованого завдання. Цей прийом є досить ефективним у мотивуванні учнів, адже юнакам та підліткам є характерним очікування чогось від майбутнього. Таким чином, якщо вони уявлятимуть успіх від виконання завдання, вони підійдуть до його виконання з більшим захопленням та ентузіазмом.

3. Оцінювання власних дій під час виконання завдання. Робота з текстом, аудіо/відео матеріалом чи підготовка власних розповідей та презентацій – при виконанні будь-якого виду роботи потрібно акцентувати увагу класу, що вони мають слухати один одного уважно та бути готовими оцінити роботу однокласника чесно та об'єктивно, так само як і свою власну роботу. Потрібно запитувати, скільки часу учні витратили, чи зробили вони все, що могли, чи доклали максимум зусиль. Якщо учень усвідомлюватиме власні дії та їх результат, він буде відповідальніше ставитися до предмету та намагатиметься

проявити себе, що в перспективі вже через декілька занять у дистанційному режимі даватиме свої плоди.

4. Рефлексія мотивації. Якщо до цього підвищення рівня мотивації було фоновим завданням, то на даному етапі потрібно акцентувати увагу учнів саме на цьому аспекті. Юнакам та підліткам характерні протести проти того, що, на їх думку, не є важливим, тож тут важливо приховано змінити хід їх думок, і можливо, створити певну додаткову мотивацію.

5. Вироблення позитивного мислення, стимулювання здорового суперництва, співпраці, відповідальності. На даному етапі учні мають перерахувати свої досягнення під час виконання завдання, оцінити якість виконаної роботи, строк виконання завдання та умови. Важливо вміти провести паралель із тим, що вони вміли до цього, та тим, що можуть тепер. Після того як кожен визначить власні досягнення, можна запропонувати порівняти їх із однокласниками, але тут вчитель має контролювати атмосферу в класі та направляти обговорення в правильне русло для запобігання потенційних конфліктів [38].

Таким чином, під час дистанційного навчання для досягнення найбільшої продуктивності потрібно звернути увагу на вмотивованість та залученість учнів. Чим більш зацікавленими вони будуть, тим вищим буде рівень академічної доброчесності, самостійності та бажання брати участь в обговоренні, написанні творів і т. д., що безпосередньо впливає на розвиток дискурсивної компетентності.

Н. Головина виділяє наступні теоретичні принципи добору матеріалу для формування дискурсивної компетентності:

1. Принцип адекватності вправ психологічним особливостям вмінь, що розвиваються.
2. Принцип поєднання процесуального та результативного підходів до навчання.
3. Принцип модальності.

4. Принцип достатності та поступового переходу від репродуктивних вправ до продуктивних [6].

Дотримання вищезазначених принципів у дистанційному режимі навчання є абсолютною необхідністю, адже такий формат роботи є стресом для обох сторін освітнього процесу. Учитель має розуміти не тільки вікові особливості учнів, а й їх психологічну готовність до такого навчання, що безпосередньо впливає на їх сприйняття матеріалу і те, що було б з легкістю закріплено у класі, може викликати труднощі при поясненні онлайн.

Згідно із рекомендаціями МОН для досягнення якісного рівня навчання у дистанційному режимі вчитель може використовувати будь-які інтернет-ресурси, які вважає доречними, але обов'язково потрібно подавати учням роз'яснення та рекомендації щодо їх використання. До основних критеріїв вибору інтернет-платформ для досягнення освітніх цілей відносять відповідність поставленим методичним цілям; універсальність інструментів, щоб зменшити кількість платформ, між якими доведеться перемикатися в ході роботи; зрозумілість інтерфейсу як для вчителя, так і для учнів; доступність програмних засобів, тобто ресурс має працювати на різних девайсах та операційних системах; інформаційна безпека [27].

Отже, при формуванні дискурсивної компетентності на уроках іноземної мови під час дистанційного навчання вчитель має знайти баланс між синхронними та асинхронними уроками, створювати аудіовізуальний супровід, який допоможе учням краще сприймати інформацію та зануритися в інше соціокультурне середовище, ускладнювати вправи поступово та відповідно до віку учнів та рівня засвоєння ними матеріалу, стимулюючи учнів до рефлексії та адекватного самоаналізу. Також важливо підтримувати рівень вмотивованості та зацікавленості учнів, давати парні та групові завдання, використовувати інтернет-ресурси для проведення іншомовних конференцій, диспутів, переглядати різноманітні відео та фрагменти з фільмів. Дистанційне навчання при грамотному підході вчителя до його організації може стати не просто якісно новою формою обміну знань, а й стати трампліном для занурення учнів у

сучасний світ різноманітних технологій, у якому відкривається незліченна кількість можливостей тим, хто володіє іноземною мовою.

Висновки до Розділу 1

Навчання іншомовного спілкування у сучасних реаліях є одним із базових завдань школи. На уроках англійської мови вчитель має сформувати в учнів комунікативну компетентність, до складу якої входять мовна, мовленнєва, соціокультурна, соціолінгвістична, стратегічна та дискурсивна компетентності.

Оволодіння дискурсивною компетентністю відбувається з самого початку навчання учнів, адже поступово школярі вчаться висловлювати свої думки як в усній, так і в письмовій формі, знайомляться із різними видами текстів, діалогу, вчаться відтворювати готовий матеріал та створювати свої власні висловлення.

У ході дослідження визначено дискурсивну компетентність як здатність учнів зв'язно, логічно та послідовно відтворювати власні думки іноземною мовою в усній або письмовій формі, враховуючи комунікативну ситуацію, лексико-граматичний аспект мови, що вивчається, і особливості культури певного народу, та ефективно застосовуючи ряд тактичних компенсаторних умінь для уникнення складнощів в іншомовному спілкуванні на будь-якому рівні вивчення іноземної мови.

У роботі розглядається формування дискурсивної компетентності в учнів старшої школи, тобто представників юнацького віку. Для досягнення високих результатів навчання вчитель має розуміти особливості даного періоду життя школярів та враховувати їх під час вибудовування стратегії викладання.

Ранній юнацький вік приходить на заміну підлітковому, тому юнаки стають більш спокійними та виваженими, проте все ще зберігається певна емоційність та бурхливість сприйняття світу, школярам даного віку є характерним максималізм, який може як допомагати, так і заважати навчальному процесу. Вчитель має усвідомлювати, що нав'язування власних думок та авторитарний підхід не буде працювати із юнаками XXI століття. Щоб співпраця

була продуктивною, потрібно прислухатися до думки учнів, допомагати їм там, де вони потребують допомоги, та давати свободу там, де це можливо. Лише з таким підходом можна створити сприятливі умови для здобуття учнями знань та формування в них необхідних компетентностей.

Пандемія 2020 року показала нашій країні рівень невідповідності до сучасних форм здобуття знань, які в багатьох навчальних закладах світу вже є нормою, але завдяки злагодженій співпраці усіх учасників освітнього процесу, було розроблено рекомендації щодо використання багатьох онлайн-платформ, вчителі та учні змогли працювати дистанційно, при цьому не дуже шкодячи рівню засвоєння знань.

Серед популярних платформ для навчання у дистанційному режимі можна виділити Google Classroom, Human, Zoom, Google Meet, Viber, My English Lab, Kahoot. Досягнення високих результатів можливо лише за умови комплексного застосування у навчальному процесі декількох платформ.

Формування дискурсивної компетентності на уроках іноземної мови у дистанційному форматі передбачає систематичність та послідовність у роботі та доборі вправ, розуміння вчителем основних складнощів, таких як зниження рівня мотивації учнів та проблеми зі сприйняттям нового матеріалу через Інтернет. Даний процес потребує також, щоб вчитель зумів знайти баланс між синхронними (коли учні та вчитель спілкуються одночасно на таких платформах як Zoom чи Skype) та асинхронними (коли учні опрацьовують матеріал, виконують завдання і відправляють їх на електронну пошту або на такі платформи, як Google Classroom, Human) уроками, створити аудіовізуальний супровід, який допоможе учням краще сприймати інформацію та зануритися в інше соціокультурне середовище, ускладнювати вправи поступово та відповідно до віку учнів та рівня засвоєння ними матеріалу, стимулюючи учнів до рефлексії та адекватного самоаналізу.

При максимальному врахуванні специфіки дистанційного навчання та бажанні вчителя досягти максимальних результатів у формуванні дискурсивної компетентності, дистанційне навчання може відкрити учням двері до

усвідомлення важливості іншомовного спілкування та, як наслідок, призвести до підвищення рівня вмотивованості не тільки на період такого навчання, а й коли всі повернуться за парти.

Для проведення уроків у синхронному режимі нами була обрана платформа Zoom, адже вона дає змогу максимально наблизити процес дистанційного навчання до традиційної форми, де учні бачать учителя, а учитель може контролювати учнів. Також Zoom містить ряд корисних функцій, які можуть бути застосовані на уроці. Саме тому практична частина нашого дослідження базується головним чином на даній платформі.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Методична розробка циклу уроків англійської мови для 11 класу за темою «Holidays and Tourism»

Цикл уроків розроблений на базі комплексу підручників «Solutions. Upper Intermediate. 3rd edition» [43] для учнів 11 класів із поглибленим вивченням англійської мови.

Методична розробка уроку №1

Сфера спілкування: особистісна

Тематика ситуативного спілкування: “Getting Away From It All”

Мовний інвентар: нові ЛО: holiday accommodation, adventure holiday, backpacking, cabin, city break, couch-surfing, cruise, cycling holiday, hotel houseboat, house swap, package holiday, self-catering apartment, time-share apartment, youth hostel; граматика: застосування минулих (Past Simple, Past Continuous) та теперішніх (Present Simple, Present Continuous) часів.

Мета уроку (як намір вчителя):

- формувати дискурсивну компетентність учнів;
- вивчити нові ЛО з теми;
- ознайомити учнів із поняттям “small talk”;
- спонукати учнів до іншомовного спілкування;
- навчити характеризувати різні типи відпочинку;
- повторити вживання минулих часів;
- розвивати уяву та творчі здібності учнів;
- вчити учнів добирати лексичні одиниці відповідно до мовленнєвої ситуації;
- розвивати вміння працювати у парі;

- вчити учнів вести дискусію, поважати думки один одного;
- покращувати аналітичні здібності учнів.

Наприкінці уроку учень:

- володіє новими ЛО;
- проявляє інтерес до іншомовного спілкування;
- знайомиться із поняттям “small talk”;
- вміє характеризувати різні типи відпочинку;
- вільно використовує теперішні та минулі часи;
- добирає лексичні одиниці відповідно до мовленнєвої ситуації;
- вміє працювати у парі;
- вчиться вести дискусію, поважати думки інших;
- демонструє аналітичні здібності.

Тип уроку: комбінований

Форма роботи: дистанційна

Платформа: Zoom

Обладнання: підручник «Solutions. Upper Intermediate. 3rd edition», комп'ютер із виходом в інтернет, встановлена програма Zoom, будь-який текстовий редактор/підготовлена заздалегідь презентація.

Схематичний план уроку:

I. Початок уроку:

1. Привітання та організація класу - 1 хв.;
2. Введення в іншомовну атмосферу - 3 хв.;
3. Оголошення теми та мети уроку - 1 хв.;

II. Основна частина:

1. Робота в парах - 12 хв.;
2. Вивчення та застосування нової лексики - 10 хв.;
3. Колективне обговорення типів відпочинку - 8 хв.;

III. Заклучна частина уроку:

1. Рефлексія - 2 хв.;
2. Виставлення оцінок - 1 хв.;

3. Повідомлення та пояснення домашнього завдання - 2 хв.

Хід уроку:

I. Початок уроку:

1. Привітання та організація класу:

T: Good morning, my dear students! Hopefully nobody has problems with the Internet and we can work freely with cameras on. You've got 30 seconds to get ready so that I could see and hear everybody.

2. Введення в іншомовну атмосферу:

T: Look at your screens, please. I'm going to describe my dream holiday to you.

Учитель вмикає «Демонстрацію екрану» та показує заздалегідь підготовлений слайд чи відкриває текстовий редактор і безпосередньо на уроці описує свій відпочинок мрії.

T: My dream holiday is an adventure holiday in Australia. I want to go surfing, to see kangaroos and the other local animals, to try unusual dishes and meet interesting people.

T: Now looking at my example, make up a few sentences about your dream holiday.

Учитель запитує декілька учнів. Бажаючи відповісти мають сигналізувати про це функцією «Піднести руку».

Student 1: My dream holiday is a city break in New York. I want to see the places where my favourite TV-series was shot.

Student 2: My dream holiday is a package tour to the Maldives. I like sunbathing and crystal-clear water.

Учитель може опитати декількох дітей або весь клас, таким чином в учнів активізується лексика з теми і нові вирази їм сприймати та застосовувати буде легше.

Аби уникнути проблем із зайвими звуками, всі учні мають вимкнути мікрофони і вмикати тільки тоді, коли їх запитують.

3. Оголошення теми та мети уроку:

T: It's perfect that you can dream I'm sure that once all your dreams will come true. And as you can already understand, our today's topic is holidays, different types of holidays. You are going to learn new expressions, describe your travelling experience and discuss pros and cons of different types of holiday.

II. Основна частина:

1. Робота в парах:

Учитель має заздалегідь у налаштуваннях програми Zoom увімкнути можливість об'єднувати учасників у кімнати. Завдяки цій функції вчитель може організувати роботу в парах та групах і заходити до кожної «Кімнати», а учні не заважатимуть один одному.

T: Now I want you to work in pairs. Open your book at page 42, look at exercise 1. Describe your memorable holiday covering all the points from the task. You may ask your partner additional questions. You've got 6 minutes.

Завдання передбачає опис відпочинку, що найбільше запам'ятався, за наступними пунктами: where you went, how you got there, where you stayed, what you did, who you went with, what the weather was like.

Room 1

Student 1: My parents and I went on a trip to Kyiv. We got there by train. We stayed at my parents' friends' place. Mother and father had some business plans for the journey, but I wanted to see the beauty of this city, so I visited a few museums, had a stroll around the main street, watched the most famous attractions and met a lot of new interesting people who showed me the city inside. That day everything was perfect, even the weather, which was sunny and comfortably warm, helped me to feel the vibrant life of our capital.

Student 2: My memorable holiday was to France with my family. We got there by plane and it was my first experience at flying. We stayed at the hotel not far from the Eifel Tower. We walked a lot, went on different excursions, ate croissants and even tried snails, but I didn't find them tasty. My whole family was astonished by the beauty of Paris in spring, we enjoyed the weather and now we recollect the trip with great pleasure.

Під час виконання даного завдання вчитель може приєднуватися до будь-якої кімнати, а коли всі завершать обговорення, знову об'єднати усіх у загальну конференцію.

T: Well, who wants to tell us his/her partner's story?

Student 3: Ann's memorable holiday was a cycling one around Europe. She's keen on cycling like her older brother and both of them decided to take part in such an adventure. They stayed in tents at nights and went on moving in the mornings. Ann enjoyed the journey, because she saw amazing and breathtaking landscapes. Mostly the weather was nice, though sometimes it rained a bit.

T: Let's look whether all the points were covered. Where did she go?

Student 3: To Europe.

T: How did she get there?

Student 4: By bicycles.

T: Where did she stay?

Student 5: In tents

T: What did she do?

Student 3: Cycled around Europe and enjoyed the landscapes

T: Who did she go with?

Student 4: With her older brother.

T: What was the weather like?

Student 2: Mostly nice, but occasionally raining.

T: Excellent. Always pay attention to the structure of a text or speech. You should be coherent and express yourself clearly and logically correct, so that you are understood in a foreign society. Well, now we proceed to the new vocabulary which will help you to speak on wider variety of topics concerning travelling.

2. Вивчення та застосування нової лексики:

T: Look at exercise 2. Please, Olena, could you read the task?

Student: Make two lists of the words below, dividing them into a) holidays and b) accommodation. Check the meaning of all the words.

T: Thank you. I'll say a name and you'll read a word and refer it to the first or second column. Be very attentive.

Через те, що в кожного на екрані учасники конференції розміщені в різному порядку, вчитель сам називає того, хто відповідає. Важливо наголосити, що це має відбуватися швидко, щоб не затримувати урок.

Key:

Holidays: adventure holiday, backpacking, beach holiday, camping, city break, couch-surfing, cruise, cycling holiday, ecotourism, house swap, package holiday, volunteering, winter sports holiday.

Holiday accommodation: B&B, beach house, cabin, camper van, campsite, caravan, cottage, guest house, holiday camp, holiday home, hotel houseboat, self-catering apartment, tent, time-share apartment, villa, youth hostel.

T: I'd like to draw your attention to the pronunciation of the following words. Please, look at your screens.

Слова на екрані: B&B /,bi: ən 'bi:/, couch /kaʊtʃ/ in couch-surfing, guest /gest / in guest house, swap /swɒp/ in house swap, package / 'pækɪdʒ / in package holiday, youth hostel /ju:θ 'hɒs.təl /.

Даний елемент уроку краще підготувати заздалегідь, адже писати транскрипцію у текстових редакторах незручно та довго. Проте, якщо вчитель вправно володіє мишкою комп'ютера, можна вимальовувати транскрипцію, як на дошці, безпосередньо у програмі.

T: Now you are familiar to the new types of holidays and holiday accommodation. Look at the photos in exercise 3 and describe what you see. Start with describing the foreground, background and then add some details.

Student 1: In photo A we can see a beach holiday somewhere in the Maldives.

T: Why do you think so? What gives you a tip?

Student 1: The sun is shining; the sand is white and the water is perfectly clear. Also, there is a beach house with a roof made of grass or leaves right in front of the sea, so it cannot be a city break or anything like that.

T: Ok, thank you very much. What about photo B?

Student 2: In photo B I can see a kind of an adventure or cycling holiday. All the people are with bikes near the river or lake. They are well-equipped and a girl is taking photos, because the landscape is picturesque.

T: Ok, very well, but may it be only an excursion?

Student 2: I think yes, because they don't have tents or something like that to sleep over.

T: Great! Next photo.

Student 3: In photo C there is a camping. People live in the cars, in the caravans, camper vans and tents. The territory is plain and wide so everybody can stay here.

T: Thank you, who wants to describe photo D?

Student 4: In photo D we can see a city break. People are looking at the city from the bird's eye view. The sight of the metropolis is stunning, maybe there are different excursions around the area.

3. Колективне обговорення типів відпочинку:

T: So, we've seen three different types of holidays: beach holiday, cycling holiday, camping and city break. Which one do you like most?

Student 1: I prefer beach holidays, because it's fully relaxing, you can recharge and forget about all the problems.

Student 2: To my mind, city break is absolutely perfect. You can see a lot of things which you wouldn't notice in the everyday life.

T: Thank you very much. Speaking about all these types, let's discuss what advantages and disadvantages exist there. You're going to be split up into four groups. Group 1 discusses pluses and minuses of a beach holiday, 2 – cycling or adventure holiday, 3 – camping, 4 – city break. You've got 3 minutes to get ready.

Учитель знову об'єднує учнів у «Кімнати». Після того, як минуть 3 хвилини, всі повертаються до спільної конференції та озвучують свої плюси та мінуси. Вчитель записує їх на віртуальній дошці, тобто у текстовому редакторі або у презентації.

For example:

<i>Beach holiday</i>		<i>Cycling holiday</i>	
+ <i>relaxing atmosphere</i>	- <i>every day is the same</i>	+ <i>active and healthy</i>	- <i>tiring</i>
+ <i>hot weather</i>	- <i>you may get burnt</i>	+ <i>you see new places and landscapes</i>	- <i>sometimes dangerous</i>
+ <i>beautiful sunbathe</i>	- <i>you gain weight</i>	+ <i>extreme</i>	- <i>without comfort</i>
+ <i>all inclusive accommodation</i>	- <i>may be expensive</i>	+ <i>meet new people</i>	- <i>depends on the weather</i>
+ <i>vibrant night life</i>	- <i>far away</i>		- <i>absence of cycling paths</i>
	- <i>contrast of temperatures</i>		- <i>needs good shape</i>
<i>Camping</i>		<i>City break</i>	
+ <i>picturesque landscapes</i>	- <i>insects</i>	+ <i>many places in short time</i>	- <i>always on move</i>
+ <i>unity with nature</i>	- <i>uncomfortable conditions</i>	+ <i>fresh view on ordinary things</i>	- <i>too hectic sometimes</i>
+ <i>fresh air</i>	- <i>wild animals</i>	+ <i>souvenirs</i>	- <i>little time</i>
+ <i>tasty food on fire</i>	- <i>cold at nights</i>	+ <i>local food</i>	- <i>may be uncomfortable</i>
+ <i>fishing</i>	- <i>depends on the weather</i>	+ <i>travelling by car/by bus</i>	- <i>vehicle</i>
+ <i>active games</i>	- <i>tough roads</i>	+ <i>new acquaintances</i>	- <i>you can't change the route</i>
+ <i>special atmosphere</i>	- <i>robberies</i>		

Після кожної групи вчитель пропонує учням обговорити, чи згодні вони з представленими недоліками та перевагами. Таким чином, учні вчать аналізувати та співставляти різні типи відпочинку, при цьому виражаючи власні погляди та слухаючи інші точки зору.

T: Well-done! You've found a lot of interesting pluses and minuses. But tell me, please, do you know how to act with a person you know nothing about, when you

have to spend some time together, e. g. in one bus or on the same excursion? Will you start a conversation or be silent all the time? And what will you say?

Student 1: I opt for being silent all the time, I don't like people intruding in my personal space and at the same time I'm not very sociable with people I don't know or don't want to get to know.

Student 2: I would definitely start a conversation! It's just a torture for me to be silent in one company even if you don't know each other.

T: And what would you say?

Student 2: Hey man, what's up? Do you like the excursion/the weather outside?

T: Almost perfect! You've asked an appropriate question but with inappropriate context. You sound too informal as for a stranger. In British culture it is called "a small talk" – a short conversation with a set of emotionally neutral questions. What do you think, what for is it used?

Student 3: To kill some time.

Student 4: To look and sound polite.

Student 5: Maybe to get to know the mood of a person.

Student 6: Or also to find out whether the person is interested in keeping a conversation with you.

T: All of your answers are correct. There are many reasons to have a small talk with a person, but mainly it is used to "touch the ground" – to understand whether a person is open to you, in what mood he or she is etc. So now work in pairs and try to act out a small talk.

Pair 1 is waiting in a queue to the Louvre.

Pair 2 is on the same cycling holiday.

Pair 3 is on a camping holiday having the tents next to each other.

Pair 4 is lying on the same hotel's private beach.

Пари по черзі розігрують свої ситуації. Часу на підготовку немає, аби учні відчували, що потрібно обережно добирати питання та відповіді з першого разу.

For example:

*Pair 4**-Nice weather, isn't it?**-Can't agree more! Perfect day to get a beautiful suntan. How do you like the cocktail?**-Quite tasty, to my mind, everything in this hotel is on the highest level.**-Yes, that's true.*

T: Thank you very much. Now you know how useful and even difficult it is to find correct words to keep a conversation with a stranger and sound polite. For the British small talks are very important.

III. Заключна частина уроку:**1. Рефлексія:**

T: We've discussed so many types of holidays. What was interesting for you? What new did you find out?

Student 1: I didn't know about cycling holiday before. But now I think that it would be cool for me.

Student 2: I'd love to live in a beach house near the sea.

По черзі кожен учень має відповісти, що нового або цікавого він знайшов для себе на уроці. Вчитель має називати тих, хто відповідає, щоб не було зайвого галасу та шуму.

2. Виставлення оцінок:

T: Some of you were very active today and despite the way of our work participated in all the activities and followed the instructions.

Also, a lot of interesting and fresh ideas we could hear from...

But ... and ... were rather absent. You can work much better, next time I'll be waiting for you to express yourself.

3. Повідомлення та пояснення домашнього завдання:

T: Your home task is to write a paragraph about the holiday you'd like to go on right now. Learn by heart new words and use them in your homework. There must be about 4-5 sentences. And do exercises 1,2,3 in your work books on page 40.

Thank you for the lesson, you may be free. Have a nice day!

Методична розробка уроку №2

Сфера спілкування: особистісна

Тематика ситуативного спілкування: “Globetrotters”

Мовний інвентар: нові ЛО: globetrotting; set off; take in; come across; stop over; pull up; go off; get around; get back; граматика: Future tenses, modal verbs.

Мета уроку (як намір вчителя):

- формувати дискурсивну компетентність учнів;
- спонукати учнів до іншомовного спілкування;
- розглянути особливості написання блогу;
- вивчити нові ЛО з теми;
- удосконалювати уміння читання;
- навчити створювати власний блог;
- навчити зв'язно та влучно висловлювати свої думки;
- покращувати уміння аналізу тексту;
- стимулювати учнів до обговорення важливості охорони планети;
- формувати в учнів екологічну свідомість;
- розвивати вміння працювати в парі.

Наприкінці уроку учень:

- проявляє інтерес до іншомовного спілкування;
- знає особливості написання блогу;
- знайомиться із новими ЛО з теми;
- удосконалює уміння читання;
- може створити власний блог;
- вміє зв'язно та влучно висловлювати свої думки;
- краще аналізує текст;
- обговорює важливість охорони планети;
- усвідомлює свою роль у екологічному майбутньому світу;
- демонструє вміння працювати в парі.

Тип уроку: комбінований

Форма роботи: дистанційна

Платформа: Zoom

Обладнання: підручник Solutions. Upper Intermediate. 3rd edition, комп'ютер з виходом в інтернет, встановлена програма Zoom, будь-який текстовий редактор/підготовлена заздалегідь презентація.

Схематичний план уроку:

I. Початок уроку:

1. Привітання та організація класу - 1 хв.;
2. Введення в іншомовну атмосферу - 3 хв.;
3. Оголошення теми та мети уроку - 1 хв.;

II. Основна частина:

1. Робота із текстом - 15 хв.;
2. Вивчення нових фразових дієслів - 6 хв.;
3. Обговорення користі та шкоди туризму для планети - 14 хв.;

III. Заключна частина уроку:

1. Рефлексія - 2 хв.;
2. Виставлення оцінок - 1 хв.;
3. Повідомлення та пояснення домашнього завдання - 2 хв.

Хід уроку:

I. Початок уроку:

1. Привітання та організація класу:

T: Good morning, my dear students, I'm happy to see all of you ready to work. Check your Internet connection, turn your cameras on and microphones off.

2. Введення в іншомовну атмосферу:

T: Open your student's books at page 48, please. Look at three photos. Which method of traveling do you find the most appealing? Pay attention to the structure of the answer:

- Firstly, give us the method;
- then one advantage of it;
- after that name the reason why the other two options are not appropriate for you.

There are three methods of traveling given - by motorbike, on a tractor, by plane.

Student 1: I find traveling by motorbike the most appealing, because you can get wherever you want freely and quickly. Traveling by tractor seems rather strange to me and by plane is scaring enough, I have a fear of heights.

T: Thank you, it was a very good and full answer.

Таким чином, вчитель може опитати декілька учнів або увесь клас. Якщо учень не дотримується структури відповіді, потрібно допомогти йому витримати логіку висловлення та пояснити, як можна висловлюватися структуровано та граматично коректно у його випадку.

3. Оголошення теми та мети уроку:

T: Today we're going to speak about globetrotters and discuss different travel blogs. You'll be able to find out the peculiarities of writing a blog and take part in a dispute concerning tourism.

II. Основна частина:

1. Робота із текстом:

T: Let's start with the text. Look at exercise 2. Here you need to read the texts quickly and match them with the titles. You've got a couple of minutes.

Учні швидко читають тексти мовчки та співставляють їх із відповідними заголовками. Таким чином, відбувається знайомство із основними думками текстів, учні розуміють головну ідею кожного з них, не перекладаючи та не звертаючи увагу на незнайомі слова.

T: Who wants to be the first?

Student 1: The art of traveling light - text 3.

T: How do you know it?

Student 1: It is mentioned, that the author is keen on traveling and he doesn't take many things with him.

T: Ok, if everyone agrees, let's go on.

Student 2: Non-stop traveler is about Text 1.

T: Can you prove it?

Student 2: The man has been traveling by his motorbike for a long time and he's not going to stop yet.

T: Very well, next, please.

Student 3: We don't have a text which would match the title 'on the road to nowhere'. But the last one - follow your dreams - is about the woman from the second text, who travels by tractor and has a dream to get to the South Pole.

T: Very well, thank all of you. Tell me please, what do all three blogs have in common, except traveling?

Student 4: People are passionate about what they do.

T: Exactly! Do you think this is important for creating a blog? Why?

Student 5: I think, that it is vital, because if you don't love what you do, you'll never succeed in it.

T: So you think, it is the most important rule for a blogger?

Student 5: Yes, it is number one.

Student 6: And I think, you're not right.

T: Very well, then prove your idea, please.

Student 6: It's much more important to find a popular topic for creating a blog and have a schedule on posting so that your followers are never bored. And only in this case the blog will be popular and profitable.

T: Very interesting! Thank you for your ideas! Let's proceed to exercise 5. Read the texts again more attentively and match them with the questions.

Цього разу учні читають текст уважніше та звертають увагу на деталі та незнайомі слова.

T: Well, let's check what you've done.

Учитель опитує учнів ланцюжком, називаючи ім'я того, хто відповідає.

Відповіді мають звучати наступним чином:

1. Text 2 – the traveler using his/her blog to ask people to do things.
2. Text 3 – the things that the traveler took with him/her on the journey
3. Text 1 – first travel experience that was the inspiration for more

4. *Text 2 – the traveler asking people both online and that he/she met to take part in something*

5. *Text 1 – the traveler helping people to collect money for a good cause*

6. *Text 2 – the speed at which the traveler went*

T: Thank you for your answers. Now answer the questions from exercise 6, please. The first one – in what three ways Alex uses his blog.

Student 1: For fun, for development, for charity.

T: Please, give us a full answer and prove your ideas.

Student 1: Alex Chacon uses his blog for fun – he likes what he does and enjoys it; for development – travelling expands your outlook very much; for charity – he takes part in volunteering projects at orphanages.

T: Now that's perfect, thank you. If Alex's plans succeed, how many years will he have been travelling?

Student 2: If Alex's plans succeed, he will have been travelling for 13 years.

T: What were the advantages of travelling by tractor for Manon Ossevort?

Student 3: Manon Ossevort got to know hospitable people everywhere and her tractor became the star attraction in places he stayed for the night.

T: How will future generations learn about our hopes for the future thanks to Manon?

Student 4: Future generations will learn about our hopes for the future thanks to the time capsule Manon filled with the letters from people around the globe.

T: Why did Rolf Potts seem to be the right person to try the no-baggage challenge?

Student 5: Rolf Potts seemed to be the right person to try the no-baggage challenge because he was an experienced traveller who wrote a blog with advice about budget travel.

T: What never, ever happens according to Rolf?

Student 6: Rolf thinks that there's no use packing any things "just in case" because such cases never, ever happen.

T: Wonderful! Your answers are full, well-structured and grammatically correct. Well-done! We've already touched the topic concerning the main thing about having a blog, but what else do you think is important when you want to create your own blog? Have you ever thought about being a blogger?

Student 1: I think, you must not be afraid of camera and act naturally, because people always feel lies and nobody will trust you if you are not sincere.

Student 2: Also, you should know how to hook the followers. You may do something crazy or what most people are afraid to do.

Student 3: And you need to find fresh ideas all the time, so that people are interested in what you are doing.

T: I like your ideas very much. And would you like to have such blog as people mentioned in the texts?

Student 4: Yes, travel blogs will always be popular, because not everybody has an opportunity to travel around the world.

Student 5: Moreover, it is very enriching for a blogger himself. So, to my mind there are only the advantages.

T: You'll have an opportunity to try yourself as bloggers a bit later. But what do you think, does traveling have only positive sides?

Students: Yes, for sure.

T: In a few minutes we'll discuss another point of view, but for now let's come back to the texts.

2. Вивчення нових фразових дієслів:

T: Tell me please, do you know the meaning of the phrasal verbs which you saw in the text?

Якщо хтось із учнів пропонує перекласти фразове дієслово, попросить замість цього надати саме значення слова англійською мовою. І запитайте у класу, чи зрозуміли вони, про що йде мова.

T: You've got a couple of minutes to match the phrasal verbs with the definitions. Try it and then we'll check.

Правильні відповіді мають виглядати так:

1. *To return home – get back*
2. *To stop a vehicle – pull up*
3. *To leave a place to do something – go off*
4. *To move from place to place – get around*
5. *To begin a journey – set off*
6. *To find something by chance – come across*
7. *To include - take in*
8. *To stay somewhere for a short time during a journey – stop over*

3. Обговорення користі та шкоди туризму для планети:

T: Very well! Now you will be split up into two groups. One group is for and the other one is against the following statement: More tourism would be bad for the planet. Use ideas from exercise 9 to help you.

Учитель розділяє учнів по «кімнатах» у Zoom. Кожна група готується протягом 5-6 хвилин та потім усі повертаються до загальної конференції. Важливо підтримувати порядок у відповідях та не допустити зайвого шуму та розладу дисципліни під час відповідей опонентів.

T: Look at the phrases from exercise 10. If you want to show that you agree or disagree, use them to sound polite.

That's exactly how I feel.

I couldn't agree more. In fact,

I see your point, but...

That may be true to some extent. However...

I don't really agree that...

I'm afraid I disagree. I think...

Possible answers:

Student 1: More tourism encourages businessmen to build more hotels, which leads to deforestation, destruction of natural habitat of many animals, destroying free city attractions for citizens.

Student 2: That may be true to some extent. However, building hotels increases economy of the city and brings more profit to city budget, which goes to good and useful things.

Student 3: I'm afraid I disagree. It brings only losses, since prices in all the local shops go up, because the tourists are always ready to overpay and local people have to suffer from that.

Student 4: On the other hand, touristic places keep traditions alive, because people go on excursions around historical places and we may find out about other cultures by meeting foreigners in our neighborhood.

Student 5: I'm afraid I disagree, a lot of foreigners living in our city may threaten our culture, because the youth find foreign cultures more attractive and try to take after it.

Поки учні ведуть дискусію, учитель може ввімкнути «Демонстрацію екрану» та у презентації чи текстовому редакторі створити табличку «За та Проти» і коротко записувати туди основні ідеї учнів. А в кінці дискусії попросити когось з учнів підсумувати все сказане.

T: So, as you can see, even such a pleasant thing as travelling may cause a lot of problems to the environment. But it's in our power to do everything far less harmful. Don't forget that we are guests on this planet and we shouldn't act like hosts!

III. Заключна частина уроку:

1. Рефлексія:

T: We've done a lot today, so what had the biggest influence on you today?

Student 1: I like the idea of having a travel blog.

Student 2: I had a lot of speaking practice today and now I'm more confident in building the speech.

Student 3: I have never thought that such simple things as travelling may cause so many problems to the environment.

Student 4: I want to think over some ecological ways of traveling.

2. Виставлення оцінок:

T: Each of you has done your best. You were quite sociable and inspired. I like the way you work. Go on in such a way.

3. Повідомлення та пояснення домашнього завдання:

T: Your home task is to write a post to your imaginary travel blog about our city. Try to use all your ideas and new vocabulary you've learnt today. It must be about 10-15 sentences. Give us a brief history of places you go to, describe the main attractions and give us details of how to get there and why, in your opinion, it is worth seeing. If nobody has questions, that's all for now. See you later, have a nice day!

Методична розробка уроку №3

Сфера спілкування: особистісна

Тематика ситуативного спілкування: "Interview and stimulus-based discussion"

Мовний інвентар: нові ЛО: gap year; pay extra; save on smth; sleeper train; I think, I'll choose..., mainly because...; I'm opting for..., and that's because; The reason why I'm (not) choosing the... is that...; I wouldn't go for the... for a number of reasons...; I wouldn't pick the... for the reason that...; The best option would be the ... because...; граматика: 2 тип умовних речень, майбутні часи.

Мета уроку (як намір вчителя):

- формувати дискурсивну компетентність учнів;
- спонукати учнів до іншомовного спілкування;
- навчити учнів проводити інтерв'ю;
- повторити вживання другого типу умовних речень;
- вивчити нові ЛО з теми;
- навчити обґрунтовувати свій вибір;
- навчити добирати вирази у певній мовленнєвій ситуації;
- покращувати сприймання мови на слух;
- вчити учнів культурі диспуту;
- розвивати вміння працювати в парі;
- вчити учнів планувати свій час.

Наприкінці уроку учень:

- проявляє інтерес до іншомовного спілкування;
- вміє проводити інтерв'ю;
- знайомиться із новими ЛО з теми;
- вміє обґрунтовувати свій вибір;
- вміє добирати вирази у певній мовленнєвій ситуації;
- покращує сприймання мови на слух;
- вміє вести диспут;
- демонструє вміння працювати в парі;
- повторює вживання другого типу умовних речень;
- вчиться планувати свій час.

Тип уроку: комбінований

Форма роботи: дистанційна

Платформи: Zoom

Обладнання: підручник Solutions. Upper Intermediate. 3rd edition, комп'ютер з виходом в інтернет, встановлена програма Zoom, будь-який текстовий редактор\підготовлена заздалегідь презентація, аудіо до розділу.

Схематичний план уроку:**I. Початок уроку:**

1. Привітання та організація класу - 1 хв.;
2. Введення в іншомовну атмосферу - 3 хв.;
3. Оголошення теми та мети уроку - 1 хв.;

II. Основна частина:

1. Робота у парах: інтерв'ю - 10 хв.;
2. Обговорення способів подорожі - 8 хв.;
3. Робота з аудіоматеріалом та завданням до нього - 12 хв.;

III. Заключна частина уроку:

1. Рефлексія - 2 хв.;
2. Виставлення оцінок - 1 хв.;
3. Повідомлення та пояснення домашнього завдання - 2 хв.

Хід уроку:

I. Початок уроку:

1. Привітання та організація класу:

T: Good morning, my dear students, I'm very glad to see you. Please, check your audio and video and get ready for the lesson.

2. Введення в іншомовну атмосферу:

T: Look at your screens, please. Do you understand what «a gap year» means? When do you usually have it?

Вчитель вмикає «Демонстрацію екрана», де у презентації або в будь-якому зручному для вчителя текстовому редакторі пише «Gap Year».

Student 1: Gap year is a year after school which you spend by travelling or working instead of entering the university.

T: Exactly, thank you. If you had a gap year, where would you go? What would you do there?

Student 2: If I had a gap year, I would go to Europe, work and save money for the future.

Student 3: If I had a gap year, I would go on a trip around the world and decide in what city I'd like to live.

Student 4: If I had a gap year, I would move to Kyiv and work as a waiter or anything else and do my best to save money for studying there.

Student 5: If I had a gap year, I would do nothing but relax and wind down. No school, no work, no obligations – perfect life.

T: So many ideas! Be ready to discuss them more substantially.

3. Оголошення теми та мети уроку:

T: Today we'll speak about methods of transport and different facilities while travelling, also you're going to listen to and discuss a text and learn new expressions which will help you to express your opinion more politely.

II. Основна частина:

1. Робота в парах: інтерв'ю:

T: Open your books at page 50 and look at exercise 1. You are going to interview one another. Ask your partner and keep in mind his answers. Make brief notes, do not write down the whole sentences.

Для виконання поданого завдання вчитель має розділити учнів на «кімнати», скористувавшись відповідною функцією у програмі Zoom.

Після того, як учні виконали завдання, учитель знову об'єднує усіх у спільну конференцію.

T: Well, let's check your answers. Who's eager to tell us his/her partner's answers?

Student 1: My partner was Maria. Maria last went on a long journey a few years ago. It was rather tough, because she was a child and she had to walk a lot. She prefers to travel in a group, because it is much more fun.

Student 2: And Ann would like to visit Singapore, because the wealth of the country is astonishing and worth watching. She prefers adventure holidays, because it's gripping, you never know what is expecting for you and she finds relaxing only holidays boring.

T: Thank you for your interviews!

Вчитель має опитати декілька учнів та переходити до наступного блоку завдань, де також потрібно працювати в парах. У програмі Zoom учитель може власноруч скласти пари, а може обрати автоматичне об'єднання у кімнати, таким чином учні матимуть змогу попрацювати з різними однокласниками.

2. Обговорення способів подорожі:

T: One of the most important aspects of travelling is vehicle. Which of the methods of transport in the photos have you tried? Which do you prefer and why?

На фото в підручнику 3 види транспорту – автобус, потяг, круїзний лайнер.

Student 1: I've tried a coach and a train. My favorite one is a train, because the trips are fun and comfortable, I'm ready to travel long distances by train with my close people.

Student 2: I've tried all the methods of transport in the photos and I prefer coach, because it is fast and comfortable, I like sitting next to the windows and listening to music.

Student 3: My favorite one is a boat, because you feel the power of water and enjoy gorgeous landscapes. It's something special to me.

T: Now work in pairs. Follow the instructions from the book. You've got 3 minutes to discuss everything.

You are planning a holiday abroad in your gap year. Say which of these trips is most appealing to you and why. Say why you are rejecting the other options.

Студенти працюють у парах, а потім повертаються до спільної конференції.

T: Well, who is ready to share his partner's ideas? Remember, that when you explain what you are choosing, give as many reasons as you can come up with, find different arguments.

Student 1: The first trip is the most appealing to Kate. She thinks that travelling by coach is a perfect way to enjoy European sights. She doesn't like the second option, because there are many places which you cannot reach by train. And she has got seasickness, so the third option is definitely not for her.

Student 2: Stas is choosing the second option, because he finds it cool that you can go wherever you want by train. The first is boring to him and the third is too expensive for a student.

3. Робота з аудіоматеріалом та завданням до нього:

T: Thank you very much for your ideas. I like the structure of your answers. Now you're going to listen to a student doing the task. Listen attentively, make notes and answer the questions from exercise 4.

Щоб усі учні мали змогу прослухати аудіо, вчитель має увімкнути демонстрацію екрану та увімкнути аудіо на своєму пристрої або обрати функцію «поділитися аудіо з усіма». Учні прослуховують запис два рази.

T: Okay, which option does he select and what reason does he give?

Student 1: He chooses A, the luxury coach tour, because it's cheap and all costs are included. To see a lot from the coach windows is more convenient and less stressful.

Student 2: He rejects B, because train stations are stressful for him and he doesn't think they're safe. Also, he doesn't want to travel in places where he doesn't know the language.

Student 3: He rejects C, because he doesn't think there'll be many young people on the ship. Also, he gets sea-sick.

T: You were very attentive, thank you for your answers. Now you've got a minute to complete the key phrases from exercise 6.

Student 1: I think, I'll choose..., mainly because...;

Student 2: I'm opting for..., and that's because;

Student 3: The reason why I'm (not) choosing the... is that...;

Student 4: I wouldn't go for the... for a number of reasons...;

Student 5: I wouldn't pick the... for the reason that...;

Student 6: The best option would be the ... because...

T: Very well. Now you're going to listen again and tick which key phrases from exercise 6 you hear.

I think I'll choose to travel by coach, mainly because...

The best option would (again) be the coach.

That's because you travel...

I wouldn't go for the train ticket option...

... for the reason that I don't think...

I wouldn't go for the cruise for a number of reasons...

T: You may use these phrases to make your speech more reach and give more various reasons to prove your choice.

III. Заклучна частина уроку:

1. Рефлексія:

T: You've worked great today. Now I want you to tell the class one reason why you choose this or that method of transport for travelling.

Student 1: I like travelling by car, because you're not stuck to somebody's routes and you may choose where to go and when to stop.

Student 2: The best transport for me is a train, because it is very convenient and you may take your friends and have fun all the way long.

Student 3: I prefer to go on a cruise, because I'm crazy about water and all the countries on the sea are appealing to me.

Таким чином, кожен учень має навести один приклад.

2. Виставлення оцінок:

T: Thank you for your work. The most active students today were...

I appreciate your initiative, ...

... and ... have done great progress.

But ... , ... , I know, that you can work much better.

3. Повідомлення та пояснення домашнього завдання:

T: Your home task is to do ex. 2 page 143 from your Student's book in written form. Please, try to come up with as many arguments as you can, prove your thoughts on the highest level. And remember that you need not only choose one, but also explain why you reject the others.

Task: You and your family are planning to travel round the world. Say which of the adverts is most appealing to you and why. Say why you are rejecting the other options.

Options: plane, boat, train.

T: Have you got any questions? Well, that's all for now, have a nice day, see you next time!

Методична розробка уроку №4

Сфера спілкування: особистісна

Тематика ситуативного спілкування: "A Letter Of Complaint"

Мовний інвентар: нові ЛЮ: I am writing to express my dissatisfaction; my first impression was; highlight the general lack of organization; the events promoter; the program wasn't particularly imaginative; to lack basic communication skills; my

suggestion would be that you; get=receive; say = maintained; show her = produce; she didn't say sorry = there was no apology at any point; feel strongly = really think; review = look at; arise = happen; do not have problems = to be not inconvenienced; граматика: умовний спосіб – Subjunctive 1.

Мета уроку (як намір вчителя):

- формувати дискурсивну компетентність учнів;
- навчити учнів правилам уживання Subjunctive 1;
- спонукати учнів до іншомовного спілкування;
- розвивати критичне та аналітичне мислення учнів;
- вивчити нові ЛО з теми;
- навчити грамотно висловлюватися у письмовій формі;
- навчити добирати лексику відповідно до типу висловлення;
- вчити учнів культурі ділового мовлення;
- повторити правила написання офіційного листа;
- вчити учнів працювати у парі.

Наприкінці уроку учень:

- проявляє інтерес до іншомовного спілкування;
- вивчає Subjunctive 1;
- розвиває критичне та аналітичне мислення;
- знайомиться із новими ЛО з теми;
- вчиться грамотно висловлюватися у письмовій формі;
- вміє добирати лексику відповідно до типу висловлення;
- вчиться культурі ділового мовлення;
- повторює правила написання офіційного листа;
- вчиться працювати у парі.

Тип уроку: комбінований

Форма роботи: дистанційна

Платформа: Zoom

Обладнання: підручник Solutions. Upper Intermediate. 3rd edition, комп'ютер з виходом в інтернет, встановлена програма Zoom, доступ до сайту Kahoot.it, підготовлений вчителем Kahoot з теми «Formal-Informal vocabulary»

Схематичний план уроку:

I. Початок уроку:

1. Привітання та організація класу - 1 хв.;
2. Введення в іншомовну атмосферу - 2 хв.;
3. Гра у Kahoot - 5 хв.;

II. Основна частина:

1. Обговорення молодіжних хостелів та аналіз проблеми - 10 хв.;
2. Робота із формальною лексикою - 10 хв.;
3. Складання скарг - 8 хв.;

III. Заключна частина уроку:

1. Рефлексія - 2 хв.;
2. Виставлення оцінок - 1 хв.;
3. Повідомлення та пояснення домашнього завдання - 2 хв.

Хід уроку:

I. Початок уроку:

1. Привітання та організація класу:

T: Good morning, my dear students. Please, check your Internet connection, camera and micro and get ready for the lesson. Everybody is to be seen.

2. Введення в іншомовну атмосферу:

T: I'm very glad to see you today. Tell me please, can you imagine that you come to the principal of our school and say something like "Hey, buddy, what's up?"

Студенти відповідають запереченням.

T: Why not?

Student 1: We cannot say anything like that, because it's impolite.

T: But why is it impolite? You can say it to your friend, for example, why not in this situation?

Student 2: Because we are not friends and this person is in a superior position, we cannot use such language.

T: So the vocabulary you use is different depending on the style of conversation, isn't it?

Student 3: Yes, there are many words we use every day which are unacceptable in formal conversations.

3. Гра у Kahoot:

T: Exactly! This lesson we are going to discuss it deeper, but now we're going to play a quick game.

Вчитель запускає гру на своєму комп'ютері та вмикає демонстрацію екрану. Усі учні отримують код доступу до гри, вводять своє ім'я та на своїх гаджетах обирають правильну, на їх думку, відповідь.

Умова гри: На екрані учні бачать слово у неформальному стилі і вони мають обрати правильну альтернативу серед запропонованих у формальному.

Питання:

1. Do not have problems:

A. To be not inconvenienced B. Feel strongly C. Review D. Arise

2. Get:

A. Produce B. Review C. Receive D. Maintain

3. Happen

A. No apology at any point B. Arise C. Discover D. Oppose

4. Really think

A. Maintain B. Discover C. Feel Strongly D. Review

5. Say

A. Feel Strongly B. Examine C. Maintain D. Produce

6. Look at

A. Review B. To be not inconvenienced C. Arise D. Receive

7. She didn't say sorry

A. Discover B. Feel Strongly C. There was no apology at any point D. Review

8. Show her

A. Produce B. Review C. Arise D. Happen

T: So, now you see the table and our winner is... Thank you all for taking part!

II. Основна частина:

1. Обговорення молодіжних хостелів та аналіз проблеми:

T: From the game you might notice that some phrases are connected to complaining about something. And the culture of complaining is what we are going to learn today. But first open your books at page 51 and answer the question: Why do people stay in youth hostels? What are the advantages and disadvantages?

Student 1: People stay in youth hostels, because they are much cheaper and if you're a student, you can't afford to book expensive accommodation.

Student 2: Also, some people want to feel the special atmosphere of travelling, to have fun, play the guitar etc.

T: Very well, so let's sum up the advantages.

Student 3: It's cheap and fun. Also, you can find them in most places. You can meet a lot of people of different race and age. And usually you're allowed to prepare your own food.

T: Great! What about the disadvantages?

Student 4: Firstly, you don't know the people you share a room with. It might be noisy. Very often the facilities are awful and you cannot demand high level of service.

T: Perfect! Let's move to exercise 2. Be active and express your ideas. In your opinion, what might have gone wrong?

Task: On a recent holiday, you and a group of friends stayed in a youth hostel. You were very dissatisfied with the experience. Write a letter to the owner saying why you are unhappy and suggest ways in which he/she could improve the hostel.

Student 1: Maybe there were no facilities at all, poor living conditions.

Student 2: Or foreign workers made the place a dump of rubbish

Student 3: And no wi-fi! That's a crime, I think.

Student 4. Also, the administrator could have been rude or indifferent.

Student 5: Or instead of 4 people in the room there were 14.

T: You've got very lively imagination! Let's read the letter and get to know whether you were right.

Учні один за одним читають лист. Такий вид роботи як читання вголос під час дистанційного навчання є важливим, адже таким чином перевіряється, наскільки уважні учні на уроці.

Student 1: Some of our ideas were far from the truth, but on the whole, we guessed correctly.

T: Who wants to sum up the issues mentioned in the letter?

Student 2: The issues in the letter were the following: the booking was lost, they got a 14-person room.

Student 3: The bathroom was dirty, there were no sheets, the receptionist was indifferent.

T: Thanks a million! And what suggestions did the author give?

Student 4: To review the online booking system, train staff to be more welcoming.

Student 5: To hire more staff and to provide the hostel with sufficient bed linen.

2. Робота із формальною лексикою:

T: Perfect! Look through the structure of the letter and read the Writing Strategy box in exercise 3. Can you find the examples of each of the four points in the letter?

Student 1: There are 5 paragraphs.

Student 2: The reason for writing and the expectations from the receiver are included in the first and last paragraphs.

Student 3: There were no contractions or colloquial expressions.

Student 4: The author used "Dear Sir or Madam" and finished the letter with "Yours faithfully, Gemma Winters"

Teacher: Exactly! So the letter is well-structured, the complaints and suggestions are given clearly. Now I want you to match the highlighted formal expressions in the letter with the informal words and phrases in exercise 5.

Виконання цього завдання не потребує багато часу, адже подані у вправі вирази вже знайомі учням по грі Kahoot, що проходила на початку уроку.

T: Since all of you are ready, pay attention to “Learn This” Box. We are speaking about The Subjunctive. Read it and find two examples of the Subjunctive in the letter.

Student 1: Firstly, I suggest that your online booking system **be** reviewed.

Student 2: And finally, I request that there **be** sufficient bed linen...

T: Exactly. Very well. Open your books at page 133. Let’s do exercise 1 altogether.

Вправа на тренування граматичної теми. Учні мають доповнити друге речення так, щоб воно мало те ж саме значення, що й перше, використовуючи The Subjunctive.

Student 1: She has just requested that they refund her money.

Student 2: My guitar teacher recommends that I practise every day.

Student 3: Leo suggested that we all go for a picnic.

Student 4: The protestors are demanding that the government change the law.

Student 5: Our teacher advised that we read the questions carefully.

Student 6: Norma insisted that we be at her house by 7 o’clock

3. Складання скарг:

T: Great. Now you know how to make up the letter of complaint correctly. Read the situation in exercise 6 and make notes about what you will complain about. You may use the ideas from exercise 7.

The situation from exercise 6: On a recent holiday you and a group of friends stayed on a campsite. You were very dissatisfied with the experience. Write a letter to the owner saying why you are unhappy and suggest ways in which he/she might improve the campsite.

T: And now using your notes write a letter of complaint. Please, remember about the structure, follow the tips from the Writing strategy box.

Учні пишуть лист-скаргу, використовуючи свої нотатки. За умови якщо часу достатньо, вчитель може попросити учнів зробити фото своїх текстів та надіслати партнеру, щоб учні перевірили один одного та потім обговорити найбільш поширені помилки. Або (за браком часу) учні здають роботи вчителю.

III. Заключна частина уроку:

1. Рефлексія:

T: Tell me please, what are the main rules for a letter of complaint?

Student 1: It must be divided into paragraphs

Student 2: It must contain the reason for writing in the introduction

Student 3: In the end we should include the suggestions for solving the problem.

Student 4: We are not allowed to use contractions and abbreviations.

Student 5: We should use formal language, no colloquial expressions.

Student 6: And we must use appropriate beginnings and endings depending on whether you know the recipient by name.

2. Виставлення оцінок:

T: This lesson you've worked really well. I like your ideas, you were very creative. Some of you could be more initiative, but on the whole, I am satisfied with your work.

3. Повідомлення та пояснення домашнього завдання:

Your home task is work book p.47. Please, pay attention that the last task there is writing the letter of complaint. Remember about all the points we've discussed today. Thank you for the lesson. Have a nice day, good bye!

2.2. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування іншомовної дискурсивної компетентності старшокласників під час дистанційного навчання

Проведене дослідження дозволило нам надати наступні рекомендації.

Головною умовою успішної реалізації уроків іноземної мови у дистанційному форматі є правильна організація онлайн-простору. Задля того, щоб учні провели всі необхідні налаштування не використовуючи урочний час, потрібно розташувати покликання на урок за 5 хвилин до початку, дозволивши заходити учасникам без організатора.

Формування дискурсивної компетентності передбачає двосторонній процес обміну інформацією, саме тому вчитель має опанувати швидке об'єднання учнів в пари та групи, листування у приватних чатах для вказування на індивідуальні помилки учнів і т. д.

Якщо вчитель володіє навичками швидкого набору тексту різними мовами, то необхідності створювати окрему презентацію до уроку немає, проте якщо це викликає труднощі, для економії часу потрібно заздалегідь підготувати презентацію із основними аспектами уроку, враховуючи потенціальні відповіді учнів та можливі відхилення від плану.

Під час уроку вчитель має якомога частіше застосовувати вправи типу читання ланцюжком або влаштовувати перехресні опитування, щоб тримати учнів підготовленими відповісти у будь-який момент, адже дистанційний формат роботи може стати причиною частих відволікань та розсіяної уваги, що матиме результат як у загальному зниженні продуктивності, так і у значному гальмуванні успішного формування усної та письмової дискурсивної компетентності учнів.

Під час видів робіт, де учні відповідають по черзі, вчитель має називати прізвища тих, хто наступний за списком, адже на платформі відеозв'язку усі учасники один в одного знаходяться у хаотичному порядку.

Досягнення успішного формування письмової дискурсивної компетентності можливе за умови постійного контролю учнів, що є значно складнішим під час навчання онлайн, проте потрібно враховувати, що наразі більшість учнів мають телефони з камерою, тому зробити знімок написаного та обмінятися ними із партнером або надіслати вчителю не важко.

Для того, щоб учні могли грамотно формулювати свої думки у письмовому або усному вигляді вчитель може складати опорні схеми та демонструвати їх на екрані, таким чином, учні бачитимуть, з яких основних частин має складатися їх відповідь.

Під час усних відповідей вчителю потрібно вести нотатки стосовно помилок учнів і проговорювати їх після того, як учень відповість, адже в онлайн режимі навіть невелика ремарка зі сторони вчителя може зіпсувати зв'язок.

Загалом, дистанційний режим навчання не є перешкодою для успішного формування в учнів дискурсивної компетентності на уроках іноземних мов у старшій школі за умови правильно організованого робочого простору, вільного володіння вчителем комп'ютером та демонстрації учням того факту, що навчання у режимі онлайн – це не Інтернет-курси, які можна відвідувати або не відвідувати за власним бажанням, а повноцінний процес обміну знаннями з однокласниками та вчителем, що за своєю важливістю не відрізняється від традиційних та звичних нам форм проведення занять. Якщо вчитель з самого початку роботи у такому режимі знайде дієвий підхід, дистанційне навчання зможе приносити більше успіхів, ніж навіть навчання офлайн.

Висновки до розділу 2

Види робіт під час уроків у режимі онлайн відрізняються від традиційних у незначній мірі. Це дає змогу не відходити від плану, розробленому вчителем на початку року. Основні структурні елементи уроку залишаються незмінними: вчителю необхідно організувати дітей, підготувати їх до сприйняття іноземної мови, озвучити тему заняття та переходити до основної частини уроку. У кінці заняття необхідною складовою є рефлексія, яку можна проводити різними методами: онлайн-грою, бліц-опитуваннями, обговореннями вражень від вивченого чи письмовими відповідями у спільному чаті.

Таким чином, до головних правил щодо успішного проведення уроків в режимі онлайн можна віднести:

1. Чітка організація робочого простору: фіксований час, 5 хвилин до початку уроку для налаштувань платформи, обов'язкове підключення із ввімкненим відео та аудіо.

2. Психологічна готовність вчителя до нового формату роботи та усвідомлення учнями усієї серйозності та відповідальності.

3. Динамічність, що проявляється у зміні видів діяльності та опитуванні учнів у хаотичному порядку задля того, аби завжди тримати учнів у стані готовності відповідати в будь-який момент.

4. Вільне володіння вчителем усіма електронними та Інтернет ресурсами і платформами, вміння користуватися різноманітними програмами та спокійне ставлення до певних складнощів, які можуть виникати.

5. Використання вправ та форм роботи, які сприяють розвитку усіх необхідних навичок та компетентностей учнів.

Формування усної і письмової дискурсивної компетентності в умовах дистанційного навчання – це певний виклик, проте лише на початку. Грамотна організація, високий професіоналізм та бажання вчителя розвиватися і отримувати нові знання та навички – головна передумова вискаж досягнень та результативності учнів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило нам зробити наступні висновки:

1. Дискурсивна компетентність - це здатність учнів зв'язно, логічно та послідовно відтворювати власні думки іноземною мовою в усній або письмовій формі, враховуючи комунікативну ситуацію, лексико-граматичний аспект мови, що вивчається, і особливості культури певного народу, та ефективно застосовуючи ряд тактичних компенсаторних умінь для уникнення складнощів в іншомовному спілкуванні на будь-якому рівні вивчення іноземної мови.

2. У роботі розглянуто особливості роботи з учнями юнацького віку, що припадає на старшу ланку навчання. Співпраця зі школярами даного етапу навчання є одночасно значно простішою і вкрай складною, коли ми говоримо про дистанційний режим роботи. Потрібно враховувати додаткові фактори для відволікання у домашній обстановці, уміння школярів виконувати декілька дій одночасно, вікові особливості, що передбачають бажання показати себе розумнішим за вчителя та кращим за інших.

Для успішного формування у старшокласників усіх необхідних компетентностей, учитель має розуміти особливості сучасного підходу до навчання та стосунків на рівні «вчитель-учень». Авторитарні підходи минулих років мають демократизуватися. Наразі учні вимагають ставлення до себе як до дорослих особистостей, які мають свою власну точку зору, позицію і т. д.

Дистанційне навчання – це сучасний, доступний, але потребує певної організації, режим роботи, який може приносити навіть більшу користь та вищу результативність, ніж традиційні форми навчання.

Формування дискурсивної компетентності у старшокласників у період дистанційного навчання потребує методичного підходу та високого професіоналізму вчителя.

За структурними елементами урок у режимі онлайн майже не відрізняється від звичайного уроку. Основні етапи уроку зберігаються,

необхідність застосування дошки також є незмінною. Відмінність лише в тому, що вчителю потрібно використовувати дошку на екрані (спеціальна функція на платформі, де проводиться урок, або будь-який текстовий редактор).

3. Сучасні онлайн-платформи дають змогу не відмовлятися від звичних та продуктивних форм роботи, таких як робота в парі або групі. Наразі існує велика кількість зручних платформ із різним функціоналом для якісної роботи в режимі онлайн. У роботі охарактеризовано такі платформи, як Google Classroom, Human, Zoom, Viber, My English Lab, Kahoot. У програмі Zoom існує функція об'єднання у «Кімнати», де учні можуть працювати, не заважаючи один одному, а вчитель може перемикатися між усіма «Кімнатами», контролюючи виконання завдань.

Для виконання письмових завдань можна користуватися можливостями сучасних мобільних телефонів і надсилати знімки своїх робіт або ж виконувати їх у текстових редакторах на комп'ютерах. Учитель має контролювати учнів значно інтенсивніше, ніж зазвичай, адже важливо вчасно побачити помилку та розібрати її з учнями.

4. Цикл уроків, розроблений у роботі, підкреслює необхідність чіткого планування занять та ознайомлення учителя з усіма функціями програм і додатків, що застосовуються для того, щоб спростити процес навчання та зробити його максимально наближеним до традиційного, та відображає основні форми роботи, що можуть бути використані під час дистанційного навчання – колективне обговорення, робота у групах/парах, робота з підручником/зошитом, перегляд презентацій/відео, проведення ігор тощо.

Загалом, основними правилами успішного проведення навчання в режимі онлайн є освіченість учителя та його високий професіоналізм, готовність до змін, вміння користуватися сучасними платформами, чітка організація та структурованість роботи, моральна і психологічна готовність як учителя, так і учнів.

За умови усвідомлення усіх особливостей як віку учнів, так і формату роботи, та дотримання вищезазначених правил формування дискурсивної

компетентності у старшокласників робота буде максимально результативною та продуктивною.

Оскільки наше дослідження є актуальним, у подальшому тема може бути поглиблена та більш детально вивчена. Серед основних перспектив розвитку можна відзначити розширення спектру додатків та платформ, що застосовуються під час дистанційного навчання, та застосування більш різноманітних вправ для формування в учнів дискурсивної компетентності, коригування методик викладання в 11 класі на уроках у форматі онлайн та доповнення методичних рекомендацій щодо формування дискурсивної компетентності учнів у старшій школі під час дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алмазова Н. И. Формирование межкультурной компетентности при обучении иностранному языку в экономическом вузе. Известия РГПУ им. А. И. Герцена. Санкт-Петербург, 2003. № 6. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-mezhkulturnoy-kompetentnosti-pri-obuchenii-inostrannomu-yazyku-v-ekonomicheskom-vuze> (дата звернення: 29.01.2021).
2. Амонашвили Ш. А. Как любить детей (Опыт самоанализа). URL: https://www.bachelor.kz/cms/uploads/files/Amonashvili_Sh_A_Kak_lyubit_detey.pdf (дата звернення: 20.01.2021).
3. Вербицька Л. Ф. Родинне виховання та кризові стани в ранній юності. Вісник КНТЕУ № 4. Київ, 2012. С. 104–111.
4. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 112 с.
5. Вознюк Ю. С. Психологические особенности формирования и утверждения личности юношеского возраста: Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии: сб. ст. по матер. LVI-LVII междунар. науч.-практ. конф. № 9-10(56). Новосибирск: СибАК, 2015. URL: <https://sibac.info/conf/pedagog/lvi/43025> (дата звернення: 25.01.2021).
6. Головина Н. П. Формирований дискурсивной компетенции у учащихся старших классов в процессе обучения репродукции и продукции иноязычных письменных текстов (школа с углубленным изучением английского языка): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Санкт-Петербург, 2004. 28 с. URL: https://static.freereferats.ru/_avtoreferats/01002746863.pdf (дата звернення: 04.02.2021).
7. Грановская Р. М. Элементы практической психологии. Издательство Ленинградского университета. Ленинград, 1988. 560 с.

8. Гураль С. К., Шатурная Е. А. Болонский процесс: роль дискурсивной компетенции в обучении иностранным языкам. Успехи современного естествознания: научный интернет-журнал. 2008. № 7. С. 109–111 URL: <https://natural-sciences.ru/ru/article/view?id=10342> (дата звернення: 25.01.2021).

9. Гусленко І. Ю. Методика навчання іноземних мов: конспект лекцій. Харків: НУА, 2018. 64 с.

10. Данилюк С. С. Дискурсивна, стратегічна, соціальна та соціокультурна компетенції як складники комунікативної компетенції в межах моделі формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами інтернет-технологій: Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, вип. 30 (83), Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2013. С. 137–143.

11. Долинський Є. В. Формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі дистанційного навчання: Молодь і ринок № 7-8. Дрогобич, 2010. С. 128-132 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2010_7-8_29 (дата звернення: 18.02.2021).

12. Донцов Д. А., Донцова М. В. Психологические особенности юношеского (студенческого) возраста: Образовательные технологии. № 2/2013. Одинцово, 2021. С. 34–42.

13. Евстигнеева И. А. Формирование дискурсивной компетенции студентов языковых вузов на основе современных интернет-технологий. Язык и культура. № 1 (21). Тамбов, 2013. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-diskursivnoy-kompetentsii-studentov-yazykovykh-vuzov-na-osnove-sovremennyh-internet-tehnologiy> (дата обращения: 28.08.2021).

14. Жарко О. О. Формування комунікативної компетенції у студентів немовних спеціальностей при вивченні іноземної мови у закладах вищої освіти І-ІІ рівнів акредитації. Молодий вчений № 10 (62). Київ: КТГГ, 2018. С. 54–59.

15. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за ред. : Ніколаєва С. Ю. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.

16. Кибрик А. А. Анализ дискурса в когнитивной перспективе: дис. ... д-ра фил. наук: 10.02.12 / Российская академия наук. Москва, 2003, 90 с.

17. Коваленко Н. А. Место и содержание дискурсивной компетенции в структуре коммуникативной компетенции при обучении иностранному языку посредством учебного форума. Вестник ТвГУ. Серия "Педагогика и психология", Выпуск 4. 2018. Томск. С. 278–285.

18. Костенко В. Г., Знаменська І. В., Сологор І. М. Дискурсивна основа навчання іноземним мовам та її роль у формуванні комунікативної компетенції. Полтава, 2009. 8 с. URL: http://elib.umsa.edu.ua/bitstream/umsa/1853/1/dyskursyvna_osnova.pdf (дата звернення: 18.02.2021).

19. Кургаева О. Л. Формирование дискурсивной компетенции студента на основе индивидуального учебного сопровождения: науч. доклад. Москва: МГПУ, 2020. 24 с.

20. Кучерява О. А. Формування дискурсивної компетенції студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Одеса, 2008. 24 с.

21. Кучерява О. А. Шляхи активізації дискурсивної діяльності студентів філологічних факультетів: Збірник наукових праць. В. 8. Розділ 2. Методика викладання мови і літератури. Одеса, 2011. С. 213–216.

22. Литньова Т. В. До питання про формування іншомовної дискурсивної компетентності студентів. *Проблеми і перспективи актуалізації іншомовної комунікативної підготовки фахівців у XXI столітті* : зб. матер. VI всеукр. наук.-практ. веб., м. Житомир, 27 лист. 2019 р. Житомир, 2019. С. 79–82.

23. Лопата К. М. Педагогические условия формирования дискурсивной компетентности у студентов медицинского университета: автореф. дис. ...канд. пед. наук: 13.00.08 Орел, 2015. 23 с.

24. Луцинская О. В. Дискурсивная компетенция как цель в обучении будущих журналистов-международников иноязычному письменному дискурсу. *Межкультурная коммуникация и профессионально ориентированное обучение иностранным языкам*: мат. III междунауч. конф., г. Минск, 30 окт. 2009 г. Минск, 2009 г. С. 252-253.

25. Маслова Т. Б. Формування дискурсивної компетенції у навчанні англійської мови для спеціальних цілей. Київ: КПІ, 2012. URL: <http://www.kamts1.kpi.ua/ru/node/729> (дата звернення: 17.02.2021).

26. Носко И. В. Психология развития и возрастная психология. Владивосток, 2003. 127 с.

27. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації/ упоряд. Коберник І., Звиняцьківська З. Київ: Міністерство освіти України, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf> (дата звернення: 20.03.2021).

28. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник. Вид. 2-е, стер. Київ: Кондор, 2015. 469 с.

29. Пантелєєва В. О. Формування іншомовної дискурсивної компетентності старшокласників в умовах дистанційного навчання. Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference. SPC "Sci-conf.com.ua". Kharkiv, Ukraine. 2021. Pp. 553–556. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-topical-issues-of-modern-science-society-and-education-3-5-oktyabrya-2021-goda-harkov-ukraina-arhiv/> (дата звернення: 20.10.2021).

30. Паршукова Н. А. Роль дискурса в межкультурной коммуникации и методика формирования дискурсивной компетенции. Новокузнецк, 2017. URL: <https://multiurok.ru/files/rol-diskursa-v-mezhkulturnoi-kommunikatsii-i-metod.html> (дата звернення: 17.02.2021).

31. Попова Е. С. Пути овладения дискурсивным компонентом иноязычной коммуникативной компетенции. Актуальные вопросы современной педагогики: материалы V Междунар. науч. конф. Уфа, 2014. С. 108–110 URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/103/5596/> (дата звернення: 30.08.2021).

32. Прокоп І. А., Бобак М. І., Бобак Г. Р. Педагогічні умови формування дискурсивної компетенції майбутніх медичних працівників: Образовательный процесс: взгляд изнутри: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ. 17-18 грудня 2013). Дніпропетровськ, 2013.

33. Родигіна І. В. Компетентісно спрямований педагогічний процес. 2008. URL: <http://osvita.ua/school/method/1963/> (дата звернення: 03.11.2021).

34. Рудзевич І. Л. Педагогічні конфлікти в ранньому юнацькому віці. Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології» (9). Кам'янець Подільський, 2019. С. 402–410. URL: <http://emergency.zaslavsky.com.ua/index.php/2227-6246/article/view/161935> (дата звернення: 15.03.2021).

35. Саєнко Н. С. Развитие дискурсивной компетенции в иншомовній комунікації у студентів технічних спеціальностей. *Science without borders. Materials of the XI International research and practice conf. Sheffield, March 30 – April 7, 2015. Sheffield, 2015.*

36. Сікалюк А. І., Груша Т. І. Дискурсивна компетенції. Її роль та формування. Чернігів: ЧДІЕУ, 2007. URL: http://www.rusnauka.com/NIO_2007/Philologia/18220.doc.htm (дата звернення: 15.03.2021).

37. Суханова Н. А. Профессиональное самоопределение в юношеском возрасте как способ самореализации человека. *Вестник Ставропольского государственного университета*. 2011. №73. С. 161–166.

38. Чикнаверова К. Г. Система упражнений, направленных на развитие самостоятельности обучающихся в процессе обучения иностранному языку в неязыковом вузе: Вестник Северо-Кавказского федерального университета № 6 (69). Северный Кавказ, 2018. С. 270–280.

39. Шаповаленко И. В. Возрастная психология (Психология развития и возрастная психология). Москва, Гардарики, 2005. 349 с.
40. Шуман Е. В. Возможности и перспективы межкультурной коммуникации на немецком языке в школе. *Inter-Cultur@I-Net*, 2006 URL: <http://www.my-luni.ru/journal/clauses/101/> (дата звернения: 18.02.2021).
41. Ювченко М. С. Психологические особенности юношеского периода. *Наука и образование: новое время: науч.-метод. журнал*. 2019. № 2 (15). С. 42–46.
42. Cambridge University Press 2021: электронный словарь. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/словарь/английский/discourse> (дата звернения: 25.02.2021).
43. Davis P. A., Falla T., Kelly P., Wendholt H. Solutions. Upper-Intermediate. Third Edition. Student's book. Oxford University Press, 2017. 163 p.
44. Merriam-Webster's Collegiate Dictionary: электронный словарь. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/discourse> (дата звернения: 18.02.2021).
45. OUP's Oxford Learner's Dictionaries website: электронный словарь. URL: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/discourse_1?q=discourse (дата звернения: 18.02.2021).
46. Savignon J. S. Communicative Competence: Theory and Classroom Practice: paper. Detroit, Michigan: April 23, 1976. 23p. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED135245.pdf> (дата звернения: 15.01.2021).
47. Trujillo F. S. Discourse competence dealing with texts in the EFL classroom. *TEFL in Secondary Education*. Granada: Editorial Universidad de Granada, 2005. Pp. 634–663.